Lodzer Tageblat № 115

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem.

פרייז 15 גראשען

לאָדזער טאָגעבלאַט

היינט 6 זייט ען

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען סון: רעדאַקציע 100-57, סון אַדמיניסטראַציע 100-47

מימוואך, י"ב אייר תרצ"ב | 18 maja 1932 | 25-טער יאהרגאַנג

אוּלטימאַטום פון יאַפּאַנישער אַרמעע צו רעגירונג

יאַפּאַנישע אַרמעע וויל איבערנעמען די מאַכט; עס קומען כסדר פאַר ווייטערדיגע טעראַר-אַקטען

מאַביליזאַציע אין רוסלאַנד; סאַוו. פּרעמיער אָפּגעפאָרען קיין וואַדיוואָסטאָק

טאָקיאָ, (ספּ.) דער אַטענטאַט אויפ'ן יאַפּאַנישען פּרעמיער אינוקאַי איז נאָר געווען אַן'אָנהויב פון די ווייטערדיגע אַטענטאַטען און פּאָליטישע מאָרדען, וואָס ווערען אויסגעפירט דורך דער אָפיצירען-אָרגאַניזאַציע „שוואַרצע שלאַנג" אין טאָקיאָ.

נאָכדעם ווי דער מיקאַדאָ האָט נישט געוואָלט אָננעמען די דימיסיע פון קאַבינעט, זענען אויסגעפירט געוואָרען אַ רייה ווייטערדיגע אַטענטאַטען. אַזוי האָט מען געמאַכט אַ אַטענטאַט אויפ'ן אויסערן-מיניסטער יאַשיזאַוואַ, אויפ'ן קריגס-מיניסטער אַראַקי. אין טאָקיאָ זענען איינצייטיג פונאַנדערגעוואָרפען געוואָרען אויפרופען מיט פאָלגענדע לאָזונגען: זאָל לעבען דער קייזער! נידער מיט דער קאַרופּציע פון די פּאָליטיקער! נידער מיט דער בעשמוצונג פון יאַפּאַנס נאָמען אין כינאַ.

לאָנדאָן (ספּ.) „רייטער" מיטלט מיט, אַז די יאַפּאַנישע אַרמעע האָט צו געשיקט צו דער רעגירונג אַן'אולטימאַטום, און וועלכען זי פאָדערט צו בילדען אַ נייעם מיניסטעריום-קאַבינעט אונטער דער הויפּט-אָנפירונג פון קייזער. אַ חוץ דעם פאָרלאַנגט די אַרמעע, אַז דער אויבערסטער קריגס-מיניסטער אַראַקי און אַ רייה העלערע מלוכה-באַאַמטע זאָלען תיכף באַזעצט ווערען.

לאָנדאָן (ספּ.) הייגט אַז אין טאָקיאָ ערמאָרדעט געוואָרען דער בעקאַנטער פאָלקס-מיניסטער מוגר און רעדאַקטאָר פון אַ מאָג-צייטונג באַראָן נושודאַ. גנ"שודאַ איז ערמאָרדעט געוואָרען דורך 4 רעוואָלווער-קוילען.

ס'געהען קלאַנגען, אַז מ'האָט געוואָרפען אַ צווייטע באָמבע אויף דער וואוי-נונג פון אַדמיראַל סאַנזוקי, וועלכער איז געקומען אין בעטראַכט אַלס נייער פּרעזידענט.

די אָפיציעלע יאַפּאַנישע אַגענטור „סונגקון-רענגאַ" טיילט מיט, אַז די קאַדעטען און אָפיצירען, וועלכע האָבען זיך צוגעשטעלט פרעזידענט נאָכ'ן אַטענטאַט, וועלען געשטעלט ווערען פאַר אַ קריגס-געריכט.

לאָנדאָן (ספּ.) דער אולטימאַטום פון דער יאַפּאַנישער אַרמעע צו דער רעגירונג האָט געמאַכט אין גאַנץ יאַפּאַן אַ שטאַרקען רושם. מ'ווייסט אָן דעריויף, אַז לויט דער יאַפּאַנישער קאָנסטיטוציע קען דער קריגס-מיניסטער אויסגעקלובען ווערען נאָר צווישען די געגעפאַלען. ד. ה. אַז מ'קען נוט בילדען קיין רעגירונג אָהן דער הסכמה פון דער אַרמעע. די אַרמעע און אָבער ענטשיידען געגען אַ באַרטייאישע רעגירונג. דער קריגס-מיניסטער אַראַקי און דער פלאָט-מיניסטער אוסומי האָבען אויסגעדרוקט פון אָפיצירען-קאָרפּוס ערקלערט, אַז זיי וועלען נישט אַריינגעהן אין קיין שום רעגירונג, וואָס וועט זיך בילדען דורך דעם פּאַרלאַמענט.

אַטענטאַט אין אויסגעזיכט געוואָרען דורך אָרגאַניזאַציע „ברודערשאַפט פון בלוט"

טאָקיאָ, 18. מאַי (ספּ.) די 18 אָפיצירען, וואָס האָבען זיך פאַרייליג איבערגעגעבען אין די הענד פון דער מאַכט געהערען אַלע צו דער „עמער אָרגאַניזאַציע „ברודערשאַפט פון בלוט". דער ציל פון דער דאָזיגער אָרגאַניזאַציע אָפּצוריימען דורך טעראָר-מיטלען אַלע מלוכה-מענער, וואָס זענען געגען די נאַציאָנאַליסטען.

מאַביליזאַציע אין רוסלאַנד

צוליב די געשעהענישן אין יאַפּאַן

ריגאַ, (ספּ.) די ידיעה וועגען דער מלוכה-איבערקעהרעניש אין יאַפּאַן האָט אין מאָסקווא געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם. מ'רעכענט זיך מיט דער מעגליכקייט, אַז אין יאַפּאַן זאָל קומען צו דער מאַכט די מיליטערישע פּאַרטיי, וואָס וויל פאַר יעדען פּרייז אַרויסרופען אַ מלחמה מיט רוסלאַנד.

אין ראַטען-רוסלאַנד קומט פאָר אַ נישט-אָפיציעלע מאַביליזאַציע פון 250 טויזענד זעלנער. די דאָזיגע אַרמעע ווערט אין איילעניש געשיקט אויפ'ן ווייטען מזרח. עס זענען גלייכצייטיג מאַביליזירט געוואָרען די רעזערוויסטען, וואָס זענען באַהן-אַריבייטער, כדי זיי זאָלען קענען צו יעדער צייט בעדינען די אַזיאַטישע באַהנען.

מאָסקווא, (ספּ.) די ערמאָרדונג פון יאַפּאַנישען פּרעמיער ווערט דאָ אויסגעטייטשט אַלס אָנהויב פון אַ נייעם קורס פון יאַפּאַן אין דער אויסערפּאָליטיק. אויב די מיליטערישע פּאַרטיי זאָל פּאַקטיש קומען צו דער מאַכט וועלען די יאַפּאַניש-פאַוויעטישע בעציהונגען זיך פערשאַרפען, און מ'איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז ס'זאָל קומען צו אַ מלחמה.

סאַוויעטישער פּרעמיער אָפּגעפאָרען קיין וואַדיוואָסטאָק

מאָסקווא. 17 לאַי (ספּעציעל צום ל. ט.) פּרעמיער מאַלאָטאָוו, וועלכער האָט געהאַט בדעה צוריקצוקעהרען פון ווייטען מזרח קיין מאָסקווא האָט דערפון רעזיגנירט און אָפּגעפאָהרען פון ששיא קיין וואַדיוואָסטאָק.

שרפה איז קרופּ'ס פאַבריקען

בערלין, 17. מאַי (ספּעצ.) אין קרופּ'ס פאַבריקען איז אויסגעבראָכען אַ שרפה, וואָס האָט אַרומגענומען בנינים אויף אַ לענג פון 80 מעטער.

קאַטאַסטראָפאַלע לאַנע פון די יודישע יתומים-הייזער אין פּוילען

וואַרשע (יטא טעלעפאָניש) דאָ איז פאָרגעקומען אַ פּרעסע-קאָנפערענץ צוגוויפגערופען דורך דער צענטראַלע פון דער יתומיר-הערזאָרגונג. ס'האָבען רעפערירט דער ג. סענאַטאָר שערעשעווסקי, דר. גוישטאַט און אַדוו. ענדעלמאַן. די רעפערענטען האָבען אָנגעוויזען אויף דער טרויעריגער לאַנע פון די 9000 יתומים, וואָס געפינען זיך און די 131 אַנשטאַלטען פון דער צענטראַלע.

דער באַנקעט פון לעטלענדישן מאַפּעראַטיווען פערבאַנד „כאַנסום"

ריגאַ (יטא) אַ שטאַרקען רושם אין די ווירטשאַפטלעכע קרייזען האָט געמאַכט דער באַנקראָט פון צענטראַל-לעטלענדישן פערבאַנד „כאַנסום" וואָס צעלערט 60 מיליאָן-קאָפּערעראַטיווען, 90 לאַנד-ווירטשאַפטלעכע קאָפּערעראַטיווען אַ רייה טעקסטיל-פאַבריקען א. אַז. וו. דער איבערשוס זאָלן פאַר'ן לעצטען יאָהר האָט בעטראָגען 50 מיליאָן לאַט. אויצער דער „כאַנסום" בכח צו צאָהלען נישט מעהר ווי 15% פון זיינע חובות. דער דעפיציט אין דער קורץ פון 8 מיליאָן לאַט וועט אין אַ גרויסער מאָס בעלאַסטען די לעטלענדישע מלוכה-באַנק און די שטייער-צאָלער, ווייל פיל פון די טראַנזאַקציעס פון „כאַנסום" זענען גאַראַנטירט געוואָרען דורך דער מלוכה.

ברכת מז"ט

מיר פערוואַלטונגס-מיטגלידער פון פעראיין „לינת השמורים" זיעלאָנאַ 26, ווינשען אַ הערצליכן מ.ל טוב אונזער חבר און פערוואַלטונג מיטגליד ר' משה מיכעלזאָהן מאַלאַ 2, צו דער פערלויבונג פון זיין ברידערן-טאָכטער.

די פערוואַלטונג

צו דער עפענטליכקייט!

אין צוזאַמענהאַנג מיט די אויפפאָדערונג פון די ה"ה יוסף נאַמבערג און פייוועל דאַנציגער אין נעכטיגען „לאָדזער טאָגעבלאַט" № 114 טיילען מיר מיט פאָלגענדעס: אַזוי ווי עס איז בעשטימט געוואָרען צו האַלטען אַ דין-תורה ביים ה"ב מפּאַביאַניץ שליט"א און ה' בינם נאַמבערג האָט זיך טענטזאַנט הערפון, ערקלערען מיר, אַז מיר זענען ווייטער גרייט צו געהן לד"ת, ביי וועלכען רב ער וויל, נאָר מיט איהם פערזענליך אין קיין אַנדערע שידס-נגריכטען וועלען מיר נישט אָנערקענען. גלייכצייטיג וואָרענען מיר די אויבענדערמאָנטע הערען, וועלכע זענען געקומען שטערען די אָרדנונג פון די ישיבה דאָס אַזעלכעס זאָל מעהר נישט פאָרקומען, אין געגענפאַל נעמען מיר פון זיך אַראָפּ די פּראָנטוואָרטליכקייט פאַר די ווייטערדיגע פאָלגען.

מיט אַכטונג

די פערוואַלטונג פון ישיבה „מחזיקי הדת"
לאָדז, סאַלנאַ ד.

פּיעטריקאָווער 14

געדענק! אַז דעם 19-טען מאַי הויבט זיך אָן די ציהונג פון דער 1-טער קלאַס
געדענק! אַז אַ גרויס גליק וואַרט אויף דיר
געדענק! אַז ביי דער לעצטער לאָטעריע איז אין מיין גליקליכער קאָלעקטור געפאַלען דאָס געווינס פון 30.000 זל. אויף נומער 89011
געדענק! קויפען זאָלסטו אַ לאָס נאָר אין דער גליקליכסטער קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN

PIOTRKOWSKA 14. Telefon 142-47.

פּיעטריקאָווער 14 — טעל. 142-47

געדענק! מיין אַדרעס, אויב דו ווילסט פטור ווערען פון דאַגות
געדענק! אַז דאָס הויפּט-געווינס איז 1.000.000 זל.
געדענק! אַז פאַר אַ קליינע סומע קענסטו רייך ווערען
געדענק! אַז יעדער צווייטער לאָס געווינט
געדענק! אַז דורך אונז זענען אַ סך מענשען גליקליך געוואָרען
געדענק! די צייט איז קורץ, אייל זאָפאָרט אין אונזער קאָלעקטור.

פּיעטריקאָווער 14

אַ שעהן, זוניג

פראַנט-צימער

מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג און אַלע בעקוועמליכקייטען

זאָפאָרט איבערצוגעבען

צו ערפאָהרען אין אדמ. פ"ז „ל. ט." אונטער „F.B."

גאַניץ לאָדז

האָט געמאַכט אַ רוש מיט די

רעשטען

נאָוואָמיעסקאַ 5 פראָנט 2 שטאָק

די נייעסטע מאָדערנסטע הערען- און דאַמען-שטאָפען פון די בעסטע קוואַליטעטען מיט 30% בילליגער. קומט און איבערצייגט אייך! וואָר לאָזט אייך נישט פערפירען, געדענקט גוט דעם אַדרעס:

נאָר 2 שטאָק פראָנט ביי שטשענשליוי.

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג, פרישע און דינע

ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם.

מיר עמפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאַנטע און פריש געבעקענע פון אונזער

איבעראַל-בעוואוסטע צוקערניע

נ. ווריינבערג

38 פּיעטריקאָווער 38
טעל. 142-82

מיר גיבען אַרויס טעגליך פריהשטיק, יאַרסקע מיטאָגען און אָוונד-ברויטען.

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנא 4

טעלעפאָן 216-90

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועניריש קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען

נעמט אָן פון 9–2, און פון 5–9 אָוונד.

בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

אונזער חשובן פריינד

אברהם געלאַסזז

צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זיין אונפערגעסליכער פרוי

פעריל נ"ע

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל.

זייט געטרייסט!

די פערוואַלטונג
פון יוד. בעהער-צעד אין לאָדז

היינט קויף אַ לאָס פון דער מלוכה-לאָטעריע
אין דער גליקליכער קאָלעקטור

ס. פּאַסירמאַן, זשגאווסקאַ 5

מאַרגעז קענסטו שוין ווערען אַ רייכער מענש.

די ציהונג פון דער 1. קלאַס דאָנערשטאָג און פרייטאָג.

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. KACENELSONA

Zawadzka 43. ◀▶ telefon 151-79

דער ערשטער טערמין פון די עקזאַמענס פאַר נייע שילער דעם 25-טען מאַי
איז דער ערשטער אנפאַנגס-קלאַס ווערען אָנגענומען שילער פון 5 און אַ האַלב יאָהר

דער גן-ילדים (פּרעבעל-שולע) אונטער דער לייטונג פון דער בעקאַנטער פעדאַגאָגין-שריפטשטעלערין ש. קאַצענעלסאָן-פיינשטייז, איז פערזעהען מיט די מאָדערנסטע שול-איינריכטונגען און ענטוויקלונגס-מעטאָדען. עס ווערען אָנגענומען קינדער (יונגלעך מיט מיידלעך) אין עלטער פון 4 יאָהר.

מיט אָנמעלדונגען: אין קאַנצעלאַריע פון גימנאַזיום טעגליך פון 9 ביז 2 פמ. און פון 5–7 נאָכמ.

Dr. G. WEGMAJSTROWA

ספּעציאַל-אַרצט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

Zawadzka Nr. 20, te efon 246-58

נעמט אָן פון 4 ביז 6 אָוו. פון 10/6 אין קאָלומנע

ul. Pałacowa w lla Goldberga.

סטאַרשי פעלדשער

B. Joskowicz

שטעלט פאַקען טעגליך מיט פרישע קראַוויאַנקע און גיט אויך אַרויס שוויאַדעצטוועס

פולנאַצנאַ 4 Północna טעלעפאָן 141-86

נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–6 אַ זייגער אָוונדס.

ברינינג'ס רעגירונג זאל אראפ אין דימיסיע

ווייטערדיגע בלוטיגע אונרוהען אין באמביי; דימיסיע פון בעלגישער רעגירונג צוליב שפראכען-פראגע

גארגולאוו'ס ווידוי פאר'ן אויספארשונגס-ריכטער

וויכטיגע בעראטונג פון דייטשען קאבינעט

בערלין, 17 מאי (ספעצ. צום „ל. ט.") היינט האט דער דייטשער מי- ניסטארען-ראט אפגעהאלטען א בעראטונג. עס איז דעבאטירט געווארען די אי- נערליכע פאליטישע לאגע נאך דער דימיסיע פון גרענער'ן.

אפיציעל ווערט מיטגעטיילט. אז עס איז בעטראכט געווארען דער בודושעט די ארבייטסלאזיגקייטס-פראגע. עס איז בעשלאסען געווארען צו שאפען פריי- וויליגע ארבייטער-אפטיילונגען.

גרויס אינטערעס האט ארויסגערופען דער פאקט, וואס ברינינג האט היינט אויפגענומען דעם גענ. ש"ייכ.ר. מען האלט, אז ברינינג וועט פארלעגען גענ. שלייכער אנצונעמען דעם פארטפעל פון רייכסווערער מיניסטער.

מען נעמט אן, אז גענ. שלייכער וועט דעם פארשלאג נישט אננעמען.

עס איז נישט אויסגעשלאסען, אז אין די נאהנטסטע טעג ווערט ברינינג און צוזאמען מיט איהם דער גאנצער דייטשער קאבינעט זיך אפגעבען אין דע- מיסיע. די ווייטערדיגע ענטוויקלונג פון די געשעהענישען איז אפהענגיג פונ'ם אויסגאנג פון די אונטערהאנדלונגען ארום שאפען די פרייסישע רעגירונג.

היטלער האט געוואלט פערנעמען מעמעל

בערלין, 17. מאי (ספ) דער היטלעריסטישער ארגאן „דיקטאטור" בע- שולדיגט גרענער'ן וואס ער האט אדורכגעלאזט די געלעגענהייט. ווען דייטש- לאנד האט געקאנט פערנעמען מעמעל. די היטלעריסטישע אפטיילונגען זענען שוין דאן געווען גרייט אריינצומארשירען קיין מעמעל.

נייער גובערנאטאר אין מעמעל

מעמעל, 17. מאי (ספעציעל) עס איז בעשטימט געווארען א נייער גובערנאטאר אין מעמעל בילים. היינט איז בילים אויפגענומען געווארען דורך דעם ליטווישען פרעזידענט סמעטאנא

בעלגישע רעגירונג אין דימיסיע

בריסעל, 17. מאי (ספ.) דער בעלגישער קאבינעט האט בעשלאסען זיך אפציגעבען אין דימיסיע. מארגען וועט פרעמיער ארענקין איבערגעבען דעם קע- ניג די דימיסיע פון קאבינעט. די סיבה פון דער דימיסיע – מיינונגס-פערשידענ- הייט בנוגע דער שפראכען-פראגע אין די אלגעמיינע שולען.

די גאסען-אונרוהען אין באמביי

באמביי (ספ.) אין משך פון די לעצטע 3 טעג זענען בעת די גאסען- קאמפן אומגעקומען 71 טויטע און איבער 700 פארוואונדעטע. די ארויסגע- רופענע מיליטער-פארשטארקונגען ער- בײם בײם צוריקשטעלן די רוה.

באמביי (ספ.) היינט האבן די מוסולמענער ווידער אנגעהויבן גא- סען-מאניפעסטאציעס. עס איז געקומען צו נייע צוזאמענשטויסען, אין וועלכע עס זענען געפאלען 8 טויט און הונדערט טויזענטע צעהנליגער זענען פער- וואונדעט געווארען. די מוסולמענער האבן געפונדערט פיל געוועלבער און די סחורות פערניכטעט.

אויטא-קאטאסטראפע פון טערקישן באטשאפטער

דער טערקישער באטשאפטער אין בערלין, קעמאל עדין פאמי פאשא איז לעצטענס שווער פארוואונדעט געווארען בעת אנ'אויטא-קאטאסטראפע. אויך די פרוי פון טערקישען עהרען-קאנסול, וואס האט זיך געפונען אין אויטא האט בעקומען שווערע וואונדן.

צוזאמענפאהר פון יודישע קולטור-טוער אין די קרימער קאלאניעס

מאסקווא (יט"א) אין סימפע- ראפאל איז פארגעקומען דער צוזאמען- צוזאמענפאהר פון יודישע קולטור-טוער אויף קרים. אויפ'ן צוזאמענפאהר, וואס האט געדויערט דריי טעג, איז בעהאנ- דעלט געווארען א רייהע פראגען וועגן איינשטעלען א בעסערע ארגאניזאציע פון דעם קולטור- און ערציהונגס-אר- בייט אין די יודישע קאלאניעס, עס זע- נען אויסגעהערט געווארען רעפעראטן פון די פארשטעהער פון „אזעט" און „קאמזעט" וועגען דער אויסגעבער לאגע פון די קרימער יודישע קאלאניעס. דער פארשטעהער פון בילדונגס-קאמיסא- ריאט האט אויפ'ן צוזאמענפאהר פארגע- שטעלט, אז הגם אלע קאלאניסטען- קינדער בעזוכן שולען, דאך איז דער אלגעמיינער ערציהונגס-ניוואו א נידרי- גער. מחמת 30 פראצענט לעהרער ענט- שפרעכן נישט די פאדערונגען, וואס ווערען זיי געשטעלט.

רעפעראט וועגען העברעאישע שפראך און ליטעראטור

אויף צוזאמענפאהר פון פוילישער אריענטאליסטישער געזעלשאפט

ווילנא (ימא) אין בנין פון ווילנער אוניווערזיטעט איז דא פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון דער פוי- לישער אריענטאליסטישער געזעלשאפט אויף דעם צוזאמענפאהר האבען צוו. אנד. געהאלטען רעפעראטען פון געבית פון דער העברעאישער ליטעראטור און שפראך דער פאפעסאר פון ווארשאווער אוניווערזיטעט גלח ד"ר וו. מיכאלסקי, דער הויפט-ראבינער ד"ר יוסף מונזעס און פראפ. גאוויצקי. אין אייניגע רע- פעראטען זענען אויך בעהאנדעלט גע- וואָרען פראגען פון דער קראים-לימער ראטור.

גארגולאוו'ס פראצעס וועט פארקומען אין צוויי חדשים ארום

פאריז (ספ.) אין זיינע ערקלערונ- גען פאר'ן אויספארשונגס-ריכטער האט גארגולאוו ערקלערט, אז ער האט אוים געפיהרט דעם מארד אין א צעט, ווען ער האט זיך געפונען אונטער היפנאז. ער האט זיך לעצטענס געפונען אין א שלעכטען פסיכישען צושטאנד. ער האט בסדר געבעטען צו נאט און גע- קעמפט מיט זיך אליין. אין מאג פון אטענטאט איז ער געווען ווי בעטויבט. ער האט דאן געטרונקען פיל קאניאק און דערווייל האט ער דערזעהן דעם פרע- זידענט. אין א מצב פון היפנאז האט ער דאן אויסגעפיהרט דעם מארד.

פאריז (ספ.) גארגולאוו האט ער- קלערט, אזער האט ערמארדעט דעם פראנצויזישען פרעזידענט צוליב דעם, וואס פראנקרייך האט נישט נעקעמפט געגען די סאוויעטען.

פאריז (ספ.) גארגולאוו האט ער- קלערט, אז דער מארד איז ביי איהם געווען א אידעע-פיקס אויף זיין פסיכי- שען מצב האט אויך געהאט אנ'איינ- פלוס דער פאקט, וואס זינט 15 יאהר איז ער קראנק אויף סיפליס.

ווי מען רעכענט וועט דער פראצעס פארקומען ארום 15 יולי.

היינט ווערען געהעכערט די שטעמפעל-אפצאהלונגען

ווארשא, 17. מאי (טעלעפ.) פון היינט אן געהען אריין אין קראפט די געהעכערטע שטעמפעל-אפצאהלונגען, וואס נעמט ארום אלע אקטען און דא- קומענטען, וואס ווערען אויסגעשטעלט דורך רעגירונגס-אמטען.

טעלעגראפישע ידיעות בקיצור

— היינט קומט פאר דער המשך פון דער סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט.

— אין נארדהויזען בײ מאגדעבורג, איז אנ'אויטא אריין אין וואסער. 2 מערלער זענען דערטרונקען.

— אין טײך מאסקווא איז ארײנגע- פאלען אנ'אויטא. 5 סאוויעטישע בעאמ- טע זענען דערטרונקען.

— בעת יאפאנישע אעראפלאנען האבן באמבארדירט די סטאנציעס מאנ- גאו איז אומגעקומען דער שטאב פון כי- נעזישע אויפשטענדישע און 300 זעל- נער.

— די מאגעמאר-קאמיסיע פון א?עי- ריקאנער קאנגרעס האט אויפגעפאדערט הובער'ן צונויפצורופן אנ'אינטערנא- ציאנאלע מאנעטאר-קאנפערענץ.

יודען און ארמענער, וואס שטאמען פון רוסלאנד

וועלען פריי אריינגעלאזט ווערען קיין סאוויעט-רוסלאנד

מאסקווא, (יט"א) די סאוויעטישע רעגירונג האט ארויסגעגעבען א פער- ארדנונג, לויט וועלכער יודען און אר- מענער, וועלכע זענען געווען געצוואונ- גען צוליב רעליגיעזע און נאציאנאלע פערפאלגונגען צו פערלאזען דאס צא- רישע רוסלאנד, זענען איצט בערעכ- טיגט צו קומען קיין סאוויעט- רוסלאנד, צו בעזוכען זייער געבורטס- שטאט אין עוואנגעליע אויך פערבלייבן אין סאוויעט-רוסלאנד. ענטשפרע- כענדע אינסטרוקציעס זענען שוין ער- טיילט געווארען די אפטיילונגען פון „אינטוריסט" אין פערשיעדענע לענדער.

ל"ג-בעומר דער פרויען-יום פון „קרן קימת"

דאס הויפט-דירעקטאריום אין ירושלים, צוזאמען מיט דער צענטראלע פון „וויזא" אין לאנדאן, האבן פראק- לאמירט ל"ג-בעומר אלס טאג פון דער יודישע פרוי און דער גאנצער וועלט פאר'ן קרן-קימת. אין דאזיגען טאג דארפן אלע יודישע פרויען מאניפעס- טירען זייער מיטבעטייליגונג און ווערק פאר דער אויסלייזונג פון באדען אין ארץ ישראל.

די יודישע פרויען וועלען אין דאזיגען טאג פערשפרייטען דורך פערשידענע אימפרעזען און אונטערנעמונגען דעם געדאנק פון גאולת הארץ, דערגענצען די פרויען-קרויזען צו די אנדערע פון קרן-קימת און זאמלען געלד פאר די צוועקען פון דאזיגען טאג.

אין די דאזיגע טעג זאל בעטאנט ווערען דער שטארקער קשר צווישען דער ארבייט פון דער יודישער פרוי אין גלות און אין ארץ ישראל. אין דעם רעי- יון פון גאולת הארץ. די יודישע פרויען מוזען פערשטעהן, אז זייער ארבייט פאר ארץ ישראל קען נאר דעמאלט האבן ערפאלג, אויב דער בארען פונם היים לאנד וועט ארויבערגעבראכט ווערען אין בעזיץ פון גאנצען פאלק. נאר ווען מען פערשטעהט די בעדייטונג פון די נאַ- ציאנאלע און סאציאלע פרינציפען, וואס דער קרן קימת פערווירקליכט און זיין מעטוינקייט, וועלן די יודישע פרויען שאפען דערפון בעגייסטערונג און איבער- געגעבענקייט פאר אונזערע גרויסע אויפ- גאבען און אויפנקונפטס-ווערטען פון אונזער ארבייט.

אונזערע טעטיגע און ענערגישע מוטער און מוטערינסוועלען געווים דעם „פרויען-טאג" ווידמען גרויס אויפמערק- זאמקייט און ס'וועלען וואקסן נייע מח- נות פון אויבערגעגעבענע און אפפערווי- ליגע פרויען-מוטערגים פאר אונזער נא- בעל און היילוג ווערק — גאולת הארץ

געוו. אפיציר דעפראודאנט

בעקומט 3 חדשים תפיסה

(§) דער געוועזענער אפיציר קאוואַ- לער פון ארמע „ווירטשוט מיליטארי", יוזעף מלינארטשוק, איז געווען גע- שטאנען פאר'ן קריגס-געריכט בעשולדיגט, אז זייענדיג אין יאהר 1929 קאסיר פון דער 4. ארמיי- לעגיאן-גרופע אין לאדז, האט ער צוגע- נומען א סומע פון קרוב 2.000 זל.

דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף 3 חדשים תפיסה און דאס איינ- פיהרען די שטראף אפגעלעגט אויף 3 יאהר.

א יוד אונטער די רעדער פון טראמוויי

אויף זגערזשער גאס איז ארונטערגע- פאלען אונטער'ן זגערזשער טראמוואי שמעון לייזער יאבלאנאוויטש. אונהאבער פון בית-עקלערבד אויף זגערזשער 40. די גיכע הילף האט איהם פערבאנדא- זשירט די וואונד.

ארגאניזיר-פערזאמלונג פון „לינת משמורים"

מאנטאג איז פארגעקומען די ארגאני- זיר-פערזאמלונג פון פעראיין „לינת משמורים" אין איינענעם לאקאל זיע- לאנא 26. די פערזאמלונג עפענט פרעזע- דענט ציטרין אין גיט א קורצע איבער- זיכט איבער דער ווירקזאמקייט פון פער- איין. דאן גיט אפ א בעריכט דער סעק- רעטאר כעלמינסקי. ער ווייזט אן, אז פון ערשטען טאג פון זיין עקזיסטענץ שיקט דער פעראיין משמורים אין נויט- פערמיגענע יודישע הילף. עס רעדען נאך דער ווייטער מיטגלידער ראבינאוויטש ר' אבא פע- פער, א. א. דער עולם האט אויפגענו- מען די ערקלערונג מיט גרויס צופרי- דענהייט און כמעט אלע האבן זיך פערשריבען אלס מיטגלידער און זיך מתחייב געווען צו ווערבירען מיט- גלידער.

בעשטעטיגט פארצעלאציע אין סאקאלניקי

דער אגראר-בגינסטער האט בעשטע- טיגט די פארצעלאציע פון סאקאלניקי- מיט'ן בעריינג, אז אלע פארצעלען פון פעמערקאווער אגראר-אמט זאלען אויסגעפיהרט ווערען.

ציי וועט פליש טייערער ווערען?

(§) היינט וועט די פרייזען-קאמיסיע ביים מאגיסטראט אפהאלטען א בערא- טונג און שייכות מיט דער פארערונג פון די קצבים טייערער צו מאכען דעם פרייז פון פליש.

קופאן № 20

אויף אומזיסטע יורידישע עצות.

דער בעזיצער פונם דאזיגען קופאן קען בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאנסול פון אונזער רעדאקציע.

גילטיג היינט מיטוואך ד. 18. מאי פון 8 אווענט

ווייטערדיגע שוידערליכע פרטים פון דער שיפס-קאטאסטראפע

ווען די שרפה איז אויסגעבראכן זענען אלע פאסאזשירן געשלאפן; האלב-נאקעטע זיך גראטעוועט פון די פייער-פלאמען און דערנאך איינגעשלונגען געווארן פון הייפיש

איבער הונדערט פאסאזשירען זענען דערטרונקען אדער אויפגעפרעסען געווארען

פאריז (ספ.) האוואס-אגענטור ברענגט שוידערליכע פרטים וועגען דער קאטאסטראפע מיט דער שיף „זשארזש פיליפאר", וועלכע האט גע- מאכט די ערשטע נסיעה פון מארסייל אויפ'ן ווייטן מזרח. די דאזיגע ריזען שיף (21 טויזענד טאן) איז געפאהרען מיט אנ'אויסערגעווענליכער שנעלקייט. די שיף האט געהערט צו דער געזעל- שאפט „מעסאזשער מאריטים". די קאטאסטראפע איז אויסגעבראכען אין פערדסייען ים-אויסגאנג און דעם מאַ- מענט, ווען די ריזען-שיף האט זיך דער- נענטערט צום פארט ארען. אונטער דער דעק פון דער שיף האט מען גע- הערט א מורא'דיגען קנאל, די וועגנט האבן אויפגעציטערט און פון אלע זיי- טען האבן ארויסגעשלאגען גרויסע פייער-פלאמען.

לעת עתה קען מען נישט פעסטשטעל- לען, וואס איז געווען די סבה פון אויפ- רייס. מ'ווייס נאר, אז איבער הונדערט פאסאזשירען זענען אומגעקומען אין די פלאמען און אפאר צענדליג פאסאזשירן וואס זענען ארײנגעשפרונגען אין ים און זענען אויפגעגעסען געווארען דורך די וואלפיש. די שיפען, וואס האבן זיך געפינען אין נאהנטקייט און זענען צו- הילף די פאסאזשירען פון דער ברענענ- דער שיף. אזוי האט די שיף „מאהרטמאר" געראטעוועט 114 פאסאזשירען, קאנ- טראקטאר האט אויפגענומען 129 פא- סאזשירען און „גערט" האט גראטעוועט אזש 400 פאסאזשירען.

פייער און הייפיש

דער קאפיטאן פון „קאנטראקטאר" טיילט מיט, אלע פאסאזשירען פון דער ברענענדער שיף זענען שווער אפגע- בריהט. די שרפה האט ארומגעכאפט אין א פאר מינוט דעם גאנצען דעק. מ'האט דעריבער מעהר נישט געקענט בעניצען קיין רעטונגס-שיפלעך.

דער קאפיטאן פון אהסוד שילדערט גרויליגע סצענעס, ווי אזוי א מחנה הייפישען האט אטאקירט די פאסא- זשירען, וואס זענען געשוואומען מיט רעטונגס-גארטלען. די הייפיש האבן פערשלונגען פון 75 ביז 100 פאסאזשי- רען. אזוי ארום זענען אומגעקומען אי- בער 200 פערזאן.

פאריז (ספ.) דער קאמענדאנט פון דער ענגלישער שיף „קאנטראקטאר", וואס האט אויפגענומען 129 פאסאזשי- רען, גיט אן גרויליגע סצענעס פון דער קאטאסטראפע. ווען די שרפה האט אויסגעבראכען זענען כמעט אלע פא- סאזשירען געשלאפען. די יאכטע זאל זיין ענטשטאנען צוליב א קורצשלוס אין זיך שיפל פערשפרייט. וואס האט בעשווערט די רעטונג. אויפ'ן דעק האט מען געבראכט א קינד פון 2 יאהר וועמענס עלטערן האבן זיך נישט אפגע- פינען.

פאריז (ספ.) דער קאמענדאנט פון א פראנצויזישער שיף, וואס האט אויפ- געגעבען גערעטעוועטע פון דער שיפס- קאטאסטראפע, דערצעהלט, אז אלע אויפגענומענע פאסאזשירען האבן זיך געפונען אין נאכט-העמד. מינגעסטענס פערהלען 100 פאסאזשירען, וואס זענען זיכער אומגעקומען.

שוידן! מארגען די ציהונג פון 1. קלאס
קויף דעריבער א גליקליכען לאס
אין דער איינציגער בעריהמטער קאלעקטור
ס. יאטקא
פיעטריקאווער 22
פיעטריקאווער 66
פאביאניץ, פל. דאמבר. 3
דאס גליק איז שטענדיג מיט אונזערע שפילערס! – אט דאס זענען אונזערע געווינסן:
די פרעמיע 175.000 אויף № 71423, 415.000 אויף № 60373
געווינסען צו 75.000, 70.000, 50.000 א. א. וו.

געבוירען 10 קינדער אויף אמאל

פארטא-אלעגרא, 17. מאי (ספ.) אין וואטסאקאלי האט א געוויסע פרוי געבוירען אויף אמאל 10 קינדער 2 יונגלעך און 8 מעדלעך. באלד נאכ'ן געבורט זענען אלע קינדער געשטארבען. די מוטער פיהלט זיך גוט.

ער האט געוואלט א לייכטן פערדינסטעל

געהט ער אויף 6 חדשים אין תפיסה

(א) אנטאני קראשינסקי האט „ער- פונדען" א מיטעל צו פערדינען געלד". ער האט, נעמליך, ביינאכט זיך ארוים- געלאזט אין גאס און צוגעגנומען ביי די נאכט-פרויען א טייל פון זייער „פער- דינסט". ווען זיי האבן איהם נישט געוואלט געבען, האט ער זיי געשלאגען מכות רצח.

אזוי האט ער צוו. אנד. צוגענומען ביי מאריאנא זאלאנע 20 זל. און צום סוף זי גוט צומקל'ט.

געכאפט איז קראשינסקי געשטאנען פאר'ן געריכט, און איז פערמשפט גע- ווארען אויף 6 חדשים תפיסה.

6 חדשים תפיסה פאר אויסקלעבען קאמוניס- טישע פלאקאטען

(§) דאס קרייז-געריכט האט אברהם ליפשיץ און די ברידער ישראל און יצחק רזשעזשאק, וועלכע זענען געווא- רען בעשולדיגט אין אויסקלעבען קא- מוניסטישע פלאקאטען, פערמשפט צו 6 חדשים תפיסה.

פון די רינג-קאמפן

די ערשטע פאר האבן געקעמפט טארנא – האלובאן. געזיגט האט טארנא. די צווייטע פאר וואלושעווסקי-טיבער- מאן באזיגט דער לעצטער. דער דרי- טער קאמף איז פארגעקומען צווישן שטשערביסקי און קרויזער. דער קאמף ווערט געענדיגט אין דער 28. מינוט. באזיגט האט קרויזער כאפענדיג שטשער- בינסקי'ן פאר'ן קאפ. די לעצטע פאר האבן געקעמפט מארטינאוו–אליווערא. אין דער 23. מינוט זיגט אליווערא לעגענדיג מארטינאוו'ן אויף ביידע לא- פאטקעס דורך א דאפעל-נעלסאן.

היינט קעמפן מארטינאוו–אליווערא (רעצידירענד). קאלפף-פאנט-מארס, קא- וואן–טארנא און אליווערא-קרויזער.

פון ספארט-לעבען

היינט אינטערנאציאנאלער פוסבאל-מעטש

היינט זונטאג 5 מיט 40 מינוט קומט פאר אויפ'ן וו. ק. ס. פלאץ אנ'אינטער- נאציאנאלער פוסבאל-מעטש „אוניאן אויבער-שענע ווייד" (בערלין) — „טו- ריסטען" (לאדז). מיט די „טוריסטען" טרעט אויף דער „הכח"-טויערמאן רא- פאפארט.

ציקליסטען פון „הפועל" אויפ'ן וועג קיין „ארץ-ישראל"

דאנערשטאג וועלען זיי דורכפאהרען אין לאדז

אויפ'ן וועג קיין ארץ ישראל וועט היינטיגען דאנערשטאג בעזוכען לאדז די ציקליסטען-גרופע פון ווארשאווער אר- בייטער ספארט-קלוב „הפועל". דעם נאנצען וועג קיין ארץ ישראל וועלען זיי דורכמאכען אויף ראווערן, דורך פוילען, רומעניע, טערקיי, סיריע, פראנקרייך, בעלגיען, דייטשלאנד, האלאנד, אוסטראליען, גראסבריטאניען, אין פון דארטען מיט דער שיף ביז ביירות, פון וואנען זיי פאהרען ווייטער מיט ראווע- רען קיין ארץ ישראל.

די עקסקורסיע איז אנ'ענטפער אויפ'ן ווזיט פון די ציקליסטען און פוטבא- ליסטען פון ארץ ישראל „הפועל", וועל- כע האבען בשעתו בעזוכט פוילען. א חוץ דעם האט די עקסקורסיע פאר אנ'אויפ- גאבע נאך ענגער צו פערבינדען די פריינדליכע בעציהונגען צווישען די ספארטלער פון דער גלות-לענדער און פון ארץ ישראל.

לאדז גרייט זיך אויפצונעמען ווי גע- העריג די חשוב'ע געסטער ס'האט זיך שוין געבילדעט א קאמיטעט, וועלכע אר- דענט איין א קבלת-פנים פאר די הפועל- ציקליסטען, ווי אויך א פייערליכע אקא- דעמיע דאנערשטאג דאלב 9 אווענד אין לאקאל פון „פועלי ציון" (פער. מיט צ. ס.) פעטריקאווער 83.

לאָדזער טאָגעבלאַט

דער רעדאַקטאָר נעמט-אָן פון ביז 7 אין אָוונד
נישט בעשטעלטע מאַנוסקריפּטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

„Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאָנען: רעדאַקציע 57-160, אַדמיניסטראַציע 47-100

רעכט אויף אַרבייט און רעכט אויף „רוה"

און פאַרט זענען מיר די לאָיאַלסטע און — איך וועל געהן ווייטער: אַפילו די געטרייעסטע בירגער פון פּוילען. מיר בעקומען גאָרנישט. מיר גיבען אַלץ, אָדער מ'נעמט בײַ אונז אַלץ.

אָט בין איך נישט לאַנג געשטאַנען מיט אַ פריינד אין אַ וואָקזאַל ביים בילעטען-פענסטערל, קוקט זיך צו — זאָגט צו מיר מיין פריינד — ווער עס קויפט בילעטען און ווער עס פאָהרט אומזיסט, אָדער האַלב אומזיסט.

מיר זענען אָפט זעהר ווייניג אויפמערקזאַם אויף טאָג-טעגליכע ערשיינונג פון לעבען, וועלכע זענען העכסט-כאַראַקטעריסטיש, און אין וועלכע עס שפּיגעלט זיך אָפּ די גאַנצע גאַמע פון פּאָליטישע בעציהונגען צו אַ געוויסען טייל בירגער. און טאַקע ווייל די דאָזיגע פאַקטען זענען אַ טאָג-טעגליכקייט, זענען מיר אויף זיי ווייניג אויפמערקזאַם.

איך האָב גענומען צו אָבסערווירען די דאָזיגע ערשיינונג און איך בין געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז גאַנצע באַהן-בילעטען קויפען נאָר יודען. אפשר 40—50 פּראָצענט פון די בירגער פון דער הערשענדער מעהרהייט קויפען נישט קיין באַהן-בילעטען, אָדער קויפען הנכפטענס הנחה-בילעטען. יעדער האָט עפּעס בײַ זיך אין קעשענע אַ לעגיטימאַציע, אַ פּאַפּירעל, וועלכע גיט איהם דאָס רעכט צו פאָהרען אומזיסט, אָדער פאַר אַ קלענערן פּרײַז.

די בירגער פון עטוואָס אַ נידעריגער מדריגה זענען די הויפּט-קויפער פון די באַהן-בילעטען און די צאָהלער פון הונדערט-פּראָצענטיגען פּרײַז.

* * *

איהר לייענט אין דער טאָג-טעגליכער כראָניק וועגען מיסברויכענס דורך מלוכה'שע און קאָמונאַלע בעאַמטע. עס איז קלאָר, אַז ווען די דאָזיגע אַמטען זענען נאָר אַ פּריווילעגיע פאַר אַ געוויסער בעשטימטער גרופּע פון דער בעפעלקערונג — מוזען אויך די ערשיינונגען, וועלכע זענען צונויפגעבונדען מיט אַנ'עפענטליכען אַמט, זיין אַ „פּריווילעגיע" פון דער דאָזיגער גרופּע.

דאָס רעכט אויף אַרבייט, ווען מיר נעמען דאָס אין בעצוג צו די מלוכה'שע און קאָמונאַלע אַמטען, איז ענג פערבונדען מיט דעם „רעכט אויף מיסברויכען". און אויב מ'זאָל פיהרען אַ סטאַטיסטיק, וואָלט מען די „פּאַטריאָטען", וועלכע האָבען פון דעם דאָזיגען „רעכט אויף מיסברויכען" געגאַסען אונטער דער הערשאַפט פון פערשידענע רעזשימען, געקענט אָן גוזמא אָנציילען אויף צעהנדליגער טויזענטער.

בעקומט אָבער איינער פון 10.000 יודען אַ מלוכה'שען, אָדער קאָמונאַלען אַמט, וועט ער שוין זיין פּויפּסטליכער פון פּויפּסט, וועט ער זיך היטען פון איבערצושרייטען זיינע קאָמפּעטענצען, ווי פון אַ פייער. ער ווייס, אַז אַלע „פּאַטריאָטען" קוקען אויף איהם, און אַז איהם גופא וועט זיין שווער זיך צו בעשיצען מיט דעם פאַנצער פון „פּאַטריאָטיזם".

אַ טייערע זאַך פּאַטריאָטיזם! ער גיט די רעכט אויף אַרבייט און די רעכט אויף מיסברויכען.

* * *

אין דער ערשטער נאָך פּסח'דיגער וואָך האָבען מיר געהאַט גאַנצע דריי טעג יום-טוב. יודישע קרעמער האָבען זיך זעהר „אויסגערוהט" און האָבען געאַרבייט אַ טאָג איבער אַ טאָג. היינטיגע וואָך האָבען ווידער געהאַט צוויי טעג יום-טוב און אין די נאָהענטסטע וואָכען ערוואַרטען אונז נאָך אַ היפּש ביסעל יום-טוב-טעג.

און דאָ האָבען מיר ווידער אַנ'אויסדרוק פון דער יודישער לאָיאַליטעט, וועלכע געהט אַזוי ווייט, אַז מיר רוהען באַדיי 3—4 טעג אַ וואָך, נאָר כדי אַלעמען צופרידענצושטעלען, נאָר כדי נישט צו צווינגען די „פרומע" מענשען פון אונזערע בעלי-הבתים מחלל יום-טוב צו זיין.

מיר האָבען נישט קיין רעכט אויף אַרבייט, דערפאַר אָבער האָבען מיר די גרויסע און ברייטע רעכט אַפילו זיך אויסצורוהען אַ גאַנץ יאָהר, דערין וועט אונז קיינער נישט שטערען.

א. צ.

אַ שפּיטאַל-דענקמאַל פון יוד. קריגס-געפאַלענע אין בולגאַריע

סאָפיאַ. (י.ט.אַ.) דאָ איז געלעגט געוואָרען דער גרונדשטיין פון אַ יודישען שפּיטאַל צום אָנדענק פון די בולגאַרישע יודען, וואָס זענען געפאַלען בעת'ן קריג אויף די פערשידענע שלאַכטפעלדער. אין וועסטיבול פון שפּיטאַל וועלען אין די ווענד איינגעקריצט ווערען די נעמען פון די געפאַלענע יודישע זעלנער. ביי דער גרונדשטיין-לעגונג זענען געווען אָנוועזענד אַ פערטרעטער פון בולגאַרישען קעניג, דער קריגס-מיניסטער, פיל הויכע מיליטער-לייט און פערשטעהער פון פיל יודישע און נישט-יודישע אָרגאַניזאַציעס און געזעלשאַפטען. נאָך דער צערעמאָניע פון לעגען דעם גרונדשטיין איז פאָרגעקומען די היילינג פון דער פאָהן פון יודישען קאָמבאַטאַנטען-פערבאַנד אין בולגאַריע.

מאיר גראָסמאַן וועט נישט אַריינגעלאָזט אין רומעניע

טשערנאָוויץ (יטא) אויף די [illegible] טעג איז קיין טשערנאָוויץ [illegible] געוואָרען דער אַלרומענישער צוזאַמענפאָהר פון די ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען. אין דעם צוזאַמענפאָהר האָט [illegible] אַנטיילנעמען דער בעוואוסטער רעוויזיאָניסטען-פיהרער ה' מאיר גראָסמאַן.

לויט די ערהאַלטענע ידיעות האָט אָבער די רומענישע אַמבאַסאַדע אין לאָנדאָן זיך ענטזאָגט צו געבען מאיר גראָסמאַנ'ען אַנ'איינרייזע-וויזע קיין רומעניען.

די ערשטע גרופּע פון יוד. אַרבייטער אין דייטשלאַנד קיין ביראָ-בידזשאַן

בערלין, (יט"א) דער „געזערד" ענטוויקעלט לעצטענס אַנ'אינטענסיווע טעטיגקייט אין דייטשלאַנד און בעמיהט זיך צו געווינען יודישע אַרבייטסלאָזע פאַר דער קאָלאָניזאַציע אין ביראָ-בידזשאַן. די ערשטע גרופּע פון עמיגראַנטען קיין ביראָ-בידזשאַן, וואָס בעשטעהט פון יודישע בוי-אַרבייטער, פאָהרט אָפּ די וואָך קיין סאָוויעט-רוסלאַנד. די יודישע בוי-אַרבייטער שטאַמען פון בערלין, האַמבורג, עסען און קעלן.

געשטראָכען די סובווענצען פאַר דעם יודישען מלוכה-טעאַטער אין ריגא

ריגא, (יט"א) דער יודישער טעאַטער אין ריגא, וועלכער ווערט בעטראַכט פאַר אַ מלוכה-טעאַטער, ווייל ער איז ביז-איצט אויסגעהאַלטען געוואָרען דורך דער רעגירונג, האָט איצט פערלוירען די מלוכה-שטיצע.

די בודזשעט-קאָמיסיע פון לעטלענדישען סיים האָט אויף איהר לעצטער זיצונג געשטראָכען די מלוכה-סובווענצען פאַר אַלע מינדערהייטען טעאַטער'ס. דערונטער אויך פאַר'ן יודישען טעאַטער.

די בודזשעט-קאָמיסיע האָט דאַגעגען בעשטימט אַ סובווענץ אין דער הויך פון 14.000 דאָלאַר פאַר די האַנדווערקער-שולען פון די מינדערהייטען.

די מינדערהייטען דעפּוטאַטען האָבען אין דער קאָמיסיע געשטימט געגען דעם בודזשעט. דער בודזשעט וועט פאָרגעלעגט ווערען דעם סיים די קומענדיגע וואָך.

די יאַפּאַנישע טראַגעדיע

דער אַטענטאַט אויפ'ן פּרעמיער איז געווען אַ רעאַקציאָנערער אַקט. — דער היסטאָרישער [illegible] אין יאַפּאַן פאַר און נאָך דער ציוויליזאַציע

„דער פּרעמיער ערמאָרדעט, אויף אַ רייה רעגירונגס-בנינים זענען געפאַלען באָמבען, איבער דער שטאָט זענען גענאָנדערגעוואָרפען געוואָרען אויפרופען געגען דער רעגירונג — אַזוי הויבט זיך אָן דער לייט-אַרטיקעל פון דער „נאָוואָ וואַרשאַווסקאַ". נאַטירליך, מיינט מען דאָ די לעצטע געשעהענישען אין יאַפּאַן. די צייטונג שרייבט ווייטער:

„דאָס איז אייגענטליך אַ טיפּישער אָנהויב פון אַ רעוואָלוציע. ס'האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז דאָס איז גאָר קיין רעוואָלוציע, נאָר אַ מאַניפעסטאַציע: דעם איינציגען אָוונד זענען געקומען די אַטענטאַטער און זיך פרייווילינ אונטערגעגעבען און די הענד פון דער מאַכט.

„וואָס זאָל דאָס אַלץ בעדייטען?

די צייטונג וויל אין דאָזיגען אַטענטאַט זעהן אַנ'אָנהויב פון אַ גרויסען געשיכטליכען פּראָצעס, וואָס ווערט איצט רייף אין יאַפּאַן. זי ערקלערט עס אויף פאָלגענדען אופן: דער אַטענטאַט איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורך פלאָט-אָפיצירען. דער יאַפּאַנישער פלאָט רעקרוטירט זיך כמעט אויסשליסליך פון די [illegible] פון דעם סאַמוראַיער פּראָווינץ, סאַטסומאַ. איז דער שטאַרקסטער אויסדרוק פון יאַפּאַנישער [illegible] מיט, העלדרישקייט און לאָיאַליטעט לגבי דעם קייזער. און ערגיץ ערציהט מען נישט די יוגענד און מעהר פון די אַלטע יאַפּאַנישע טראַדיציעס, ווי אין סאַטסומאַ.

„לויט אַלע וואַרשעווער בלעטער רעפּרעזענטירען די אַטענטאַטער דעם גייסט פון אַלטען יאַפּאַן, וועלכער נעמט גערן אָן די לעהרע און די טעכניק פון אייראָפּע, אָבער שטעלט זיך שטאַרק ענטגעגען די אייראָפּעאישע מאָראַלישע און פּאָליטישע אידעאַלען. מיט דער דאָזיגער יוגענד שטעהט דער אַלטער דור.

„דער אַטענטאַט איז בכלל נישט געווען קיין רעוואָלוציאָנערער, נאָר אַ רעאַקציאָנערער. אין יאַפּאַן הויבט אָן רייף צו ווערען אַ גרויס פּראָבלעם, וואָס האָט אַ היסטאָרישע בעדייטונג נישט נאָר פאַר יאַפּאַן, נאָר פאַר דער גאַנצער וועלט.

„מיט 70 יאָהר צוריק איז יאַפּאַן אַרויס פון איהר אָפּגעזונדערטקייט. זי האָט זיך אָנגעהויבען לערנען פון אייראָפּאַ און איהר נאָכאַהמען. זי האָט זיך געלערנט מיט אַ געוואַלדיגער שנעלקייט: זי האָט געשאַפען אַנ'אַרמעע, אַ פלאָט, אַ אינדוסטריע לויט אַנ'אייראָפּעאישען מוסטער. זי איז געגאַנגען נאָך ווייטער: זי האָט איינגעפיהרט אַנ'אייראָפּעאישע קאָנסטיטוציע און אַ פּאַרלאַמענטאַרישע אָרדנונג מיט פּאַרטייען לויט אייראָפּעאישען סיסטעם.

„די דאָזיגע אייראָפּעאיזאַציע איז געקומען פון דריי קוועלען: ראשית, דאָס פערשטענדניש, אַז אייראָפּאַ האָט בעסערע מכשירים און אַ בעסערע אַרמעע-אָרגאַניזאַציע. שנית, דאָס בעדערפעניש צו געפעלען אייראָפּאַ, כדי צו פערנעמען אַ פּאָזיציע צוגלייך מיט אַנדערע אייראָפּעאישע גרויסמאַכטען, און דריטענס, דער ריוז, וואָס דאָס [illegible] אייראָפּאַ האָט אַרויסגערופען בײַ די יונגע יאַפּאַנער.

„יאַפּאַן איז טאַקע נאָך גוך אויפגעוואַקסען און אַ גרויס-מאַכט, בעת די וועלט-מלחמה פון 1914 — 1918, [illegible] נישט-קלוגער שלום, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען אין דער דאָזיגער מלחמה, און ענדליך אַלץ, וואָס איז פאָרגעקומען אין אייראָפּאַ און אין אַמעריקאַ נאָך דער מלחמה, האָט געוואַלדיג פערקלענערט דעם ריוז פון אונזער ציוויליזאַציע אין דער וועלט. מ'האָט אין יאַפּאַן אַליין שטאַרקער געגונען פערשטעהן די שוואַכקייט און די שעדליכקייט פון די פערשידענע אייראָפּעאישע אינסטיטוציעס, און גלייכצייטיג האָט מען געפילט אַלץ אַ קלענערע בעדערפעניש צו רעכענען זיך מיט [illegible].

„אַלס בעוויז דערפון קאָן מען זעהן פון יאַפּאַנ'ס פערהאַלטען זיך לגבי די אייראָפּעאישע מלוכות, דעם פעלקערבונד און אַמעריקאַ בעת דעם קאָנפליקט [illegible] מיט כינא.

„אַלס [illegible] אַקט פון די דאָזיגע ענדערונגען מוז קומען אַ [illegible] פון יאַפּאַנ'ס אָנאָפּהענגיגקייט, נישט נאָר אַ פּאָליטישע, נאָר אויך אַ ציוויליזאַציאָנעלע. ס'איז אַ זיכערע זאַך, אַז די פּאָליטישע אָרדנונג, וועלכע איז היינט דאָ אין יאַפּאַן, וועט לאַנג נישט אָנהאַלטען. אַז אויף איהר אָרט וועט קומען אַנ'אַנדערע, וואָס איז נעהער צו געפּאַסט צו דער טראַדיציע פון [illegible].

„דער קאַמף אַרום דער דאָזיגער ענטוויקלונג האָט זיך שוין אָנגעהויבען. אין די לעצטע געשעהענישען בעדייטען אויך נאָר איינע פון די אַקטען פון דאָזיגען קאַמף.

„דאָ האָט זיך נישט געהאַנדעלט וועגען [illegible] אָנ'איבערקערעניש, נאָר וועגען [illegible]. אַ גרופּע יונגער יאַפּאַנער האָט בעשלאָסען צו ברענגען צום אויסדרוק דעם ווילען פון פאָלק און צו בעצאָהלען דערפאַר מיט'ן לעבען."

אַזוי ווערט דער ענדעקושער [illegible] די [illegible] פון די לעצטע געשעהענישען אין יאַפּאַן.

גאַרגולאָוו

איז טאַקע גאַרגולאָוו

אַזוי איז פעסטגעשטעלט אויפ'ן לעצטען פערהער פון פּרעזידענט דומער'ס מערדער

די לעצטע פּאַריזער צייטונגען מעלדען:

די אויספאָרשונג וועגען גאַרגולאָוו'ן אין פּראָג הויבט אָן אַביסעל אויפקלערען די געהיימניספולע פערגאַנגענהייט פונם מערדער.

די 4 ווייבער פון מערדער

גאַרגולאָוו האָט געהאַט 4 ווייבער. די ערשטע פרוי האָט געהייסען פּאַגא ריצלאַ, מיט וועלכער ער האָט חתונה געהאַט אין 1920 אין ראָסטאָוו, ווען ער איז נאָך געווען אַ סטודענט אין דער דאָרטיגער אוניווערזיטעט. די צווייטע פרוי איז געווען די טאָכטער פון אַ פּריזיער, מיט דער דריטער פרוי, סטעפאַקאָווי, האָט ער געלעבט אַ לענגערע צייט. די פערטע האָט געהייסען מאַד. יענג. די לעצטע האָט געקענט געבען ווייניג אינפאָרמאַציעס וועגען דעם מערדער. די ערשטע פרוי האָט ער [illegible] קיין פּוילען. איהר איז געלונגען צו ענטלויפען פון רוסלאַנד און זי איז געקומען קיין פּאַריז און דאָ בעקומען אין 1924 אַ גט. איצט איז זי די פרוי פון אַ דאָקטאָר אין בראַטיסלאַוואַ. צו איהר איז שוין געשיקט געוואָרען אַ ספּעציעלער קאָמיסאַר אויסצופרעגען זי וועגען גאַרגולאָוו'ן.

גאַרגולאָוו'ס צווייטע פרוי, עמיליע נעהאַזי, דערצעהלט, אַז ער איז געווען אָפט אַ דאָפּעלטע פּערזענליכקייט. זי איז בײַ איהם נישט געווען גליקליך, ווייל ער איז אָפט געווען זעהר ברוטאַל צו איהר.

אויך גאַרגולאָוו'ס דריטע פרוי זאָגט דאָס זעלבע. זי דערצעהלט, אַז גאַרגולאָוו האָט זי אָפט געשלאָגען. איינמאָל איז אַפילו געקומען צו אַ עפענטליכען סקאַנדאַל און מען האָט געדרופען פּאָליציי. גאַרגולאָוו איז דעמאָלט געווען שיכור. אויף מאָרגען, אַז ער האָט זיך אויסגעניכטערט האָט ער אָנגעשריבען צום קאָמיסאַר אַ ענטשולדיגונגס-בריף. אין דעם בריף האָט ער אָנגעגעבען, אַז אין איהם זיצט אַנ'„אַנדער מענש" נישט דער דאָקטאָר גאַרגולאָוו. דער „אַנדערער" האָט עס געמאַכט די אוואַנטורע. אין אַ קורצער צייט אַרום איז גאַרגולאָוו ענטלאָפען פון זיין דריטער פרוי, מאַד. סטעפאַקאָוו און האָט נאָך בײַ איהר צוגענומען 20 טויזענד פראַנק. מאַד. סטעפאַקאָוו, האָט דעמאָלט אָנגעשריבען אַ אָנקלאַגע געגען גאַרגולאָוו'ן זי איהם אָנגעקלאָגט אין קאָמוניסטישער אַגיטאַציע. זי האָט געשריבען: „מיין מאַן האָט אַ קאַרטע פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי".

פערהערט וויכטיגע עדות

שבת נאָכמיטאָג האָט דער אויספאָרשונגס-ריכטער פוזשערי אויסגעהערט דעם פּאָלקאָווניק עליסעיעוו, וועלכער האָט אָנגעפיהרט אַ קאַוואַלעריע-פּאָלק, וואו גאַרגולאָוו זאָל האָבען געדינט.

די אויספאָרשונגס-ריכטער האָט אויך אויסגעהערט דעם פריגץ סולטאַן קאַלעטש, דעם געוו. מיליטער-מאַן, פרענקעל און אַ עדות פון האַוור, וועמענס נאָמען ס'איז נאָך נישט איבערגעגעבען דער עפענטליכקייט.

נאָך דער אויספאָרשונג האָט דער ריכטער קאָנפראָנטירט די עדות מיט דעם מערדער, כדי פעסטצושטעלען, צי גאַרגולאָוו איז טאַקע גאַרגולאָוו אָדער אונטער דעם נאָמען „דאָקטאָר

(ענדע זעה זייט 4)

קאַמענעץ-פּאָדאָלסק איז געוואָרן אַ פערוואָרפען ווינקעל; די יודען האַלטען זיך דאָ ביים האַנדעל

מ'צאָהלט הויכע שטייערן. אָבער קיין ביז-קאַרטלער קריגט מען נישט! — אומלעגאַלער האַנדעל געהט אויך אָן. אָבער די רעגירונג היט, ווייל ס'איז נישטאָ קיין אַרבייט פאַר אַלעמען.

(פון מיין רייזע איבער'ן ראַטען-פערבאַנד)

פון ב. סמאָליאַר

קאַמענעץ-פּאָדאָלסק, אַפּריל 17.

קאַמענעץ-פּאָדאָלסק איז איינע פון יענע שטעט, וואו איהר זעהט בלויז אַ מיידעלשע יוגענד. בחורים — זעהר זעהר ווינציג.

אַלטע ווייאַרסט פון דער גרעניץ, סײַ פון דער פּוילישער, סײַ פון דער רומענישער — איז די שטאָט איצט אַ פערוואָרפען ווינקעל. אַן עק. די כמעט לעצטע סטאַציע ביז וואַנען דער צוג געהט.

אַזאַ שטאָט, אונטער אַזעלכע אומשטענדען — אונטער אומשטענדען צו זיין די ערשטע אויפ'ן פייער — קאָן נאַטירליך נישט וואַקסען. מען קאָן דאָרט גאָרנישט בויען. און מען וויל דאָרט גאָרנישט בויען. אַזאַ שטאָט איז וויכטיג בלויז סטראַטעגיש, אָבער נישט עקאָנאָמיש.

איז דערפאַר די שטאָט איצט אַ שטאָט פון עלטערע לײַט, פון מיטעליעהריגע און פון מיידלעך. יונגע מענער טרעפט איהר אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק ווינציג. יונגע מענער פערלאָזען די שטאָט און געהען וואו נאָר איינער קאָן.

אַ שטאָט אָהן אַ יוגענד איז אַ שטאָט אָהן לעבען. אַזאַ שטאָט איז איצט קאַמענעץ-פּאָדאָלסק. אַ שעהנע שטאָט, אָבער אָהן אַ לעבעדיגען טעמפּ. אַ שטאָט וואו מענשען לעבען און טוען גאָרנישט. אַ שטאָט, וואו מענשען האָבען נוט וואָס צו טון.

דער אַמאָליגער האַנדעל — ביז אַ געוויסער מאָס געהט ער נאָך פונקציאָנירען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק אַפילו איצט. אַפילו אין דער צײַט ווען אין גאַנץ סאָוויעטען-פערבאַנד איז ער כמעט אונטערגעגאַנגען.

איהר זעהט יודען און פויערים, וואָס שטעהען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק און האַנדלען פראַנק און פרײַ און דינגען זיך אונמיטען גאַס און פיהרען אַ מסחר, ווי אין די אַלטע צײַטען. איהר האָט נאָך אַ „יאַריד" אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק. אַ אָפענעם מאַרק. נאָך ביז היינטיגען טאָג קומט יעדע וואָך — איין מאָל אין וואָך — פאַר אין קאַמענעץ אַ יאַריד, אויף וועלכען פויערים פון די אַרומיגע דערפער פאָהרען זיך צונויף און קויפען און פערקויפען און פיהרען צווישען זיך האַנדעל ווי אין די צײַטען פון אַמאָל.

און יודען, יודען וואָס צאָהלען הויכע שטײַערען, וואָס קריגען נישט קיין ברויט-קאַרטלעך צוליב דעם, ווייל זיי האַלטען זיך נאָך ביים האַנדעל, ווילען בעסער זײַן „ליושענצעס" און האַנדלען, איידער ווערען אוים הענדלער און קריגען פּוילי-בורגערליכע רעכט. זיי האַלטען נאָך עד היום, אַז צו זײַן אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק דער קלענסטער הענדלער איז בעסער ווי צו זײַן דער גרעסטער קוסטאַר. זיי ווילען קיין קוסטאַרען, קיין בעלי-מלאכות נישט ווערען.

— וואָס קומט אונז אַרויס, ווען מיר וועלען ווערען בעלי-מלאכות, אַז קיין רויה-מאַטעריאַל קאָן מען אין קאַמענעץ סײַ-ווי נישט קריגען, — מענה'ן זיי.

און אַ געוויסער מאָס זענען זיי גערעכט. קאַמענעץ-פּאָדאָלסק איז געוואָרען אַזאַ פערוואָרפען ווינקעל, אַז מען קאָן דאָרט גאָרנישט קריגען. אַ שנײַדער האָט דאָרט נישט וואָס צו נייהען און פון וואָס צו נייהען. דאָס זעלבע איז מיט שוסטער. כמעט אַזוי איז אויך מיט אַנדערע בעלי-מלאכות.

און ווייל די לאַגע איז אַזאַ, ווייל קוסטאַרען האָבען אויך נישט פון וואָס צו מאַכען אַ לעבען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק, טאָלערירט די אָרטיגע סאָוויעטישע מאַכט דעם פרייען האַנדעל און קוקט אויף אוהם צווישען די פינגער.

— מיר ווייסען, אַז אין שטאָט זענען פאַראַן אונגעפעהר טויזענד יודען, וואָס פערנעמען זיך נישט בלויז מיט פרייען האַנדעל, נאָר זאָגאַר מיט אומלעגאַלען האַנדעל, מיט שפּעקולאַציע. מיר דולדען זיי אָבער. מיר קאָנען זיך פערגינען זיי דאָ צו דולדען. קאַמענעץ איז סײַ-ווי נישט קיין צענטער. סײַ-ווי נישט מעהר, ווי אַ גרעניץ-שטאָט.

פון וואָס-זשע פאַרט לעבען איצט דאָרט יודען?

אַט איז דער חשבון, וואָס דער פיהרער פון די קאַמענעצער יודישע קאָמוניסטען, דער „נאַצמין" וואָסערמאַן, האָט פאַר מיר געמאַכט, אַלס ענטפער אויף דער דאָזיגער פראַגע.

— מיר האָבען — האָט ער מיר ערקלערט — אונגעפעהר אַזאַ איינטיילונג פון דער יודישער בעפעלקערונג:

1) 1000 יודען, וואָס בעשעפטיגען זיך מיט אומלעגאַלען האַנדעל.
2) 100 יודען, וואָס בעשעפטיגען זיך מיט לעגאַלען האַנדעל.
3) 200 יודען, וואָס אַרבייטען אַלס קוסטאַרען.
4) 500 יודען, וואָס ווערען אויסגעהאַלטען דורך דער הילפס-געזעלשאַפט.
5) 1000 יודען, וועלכע שטאַרבען סתם פון הונגער.
6) 1000 יודען דעקלאַסירטע, וואָס אַרבייטען אין מלוכה-אונטערנעהמונגען.
7) 500 יודען, וואָס לעבען פון דער שטיצע, וואָס זיי קריגען פון זייערע קינדער, וועלכע האָבען זיך איינגעאָרדענט אין קיעוו, כאַרקאָוו און אַנד. שטעט.

דאָפּעלט די דאָזיגע ציפערן אויף אַ דורכשניט פון דריי — אויף דער דורכשניטליכער צאָהל פערזאָן אין אַ פאַמיליע, וועט איהר האָבען פאַר זיך די גאַנצע יודישע בעפעלקערונג פון קאַמענעץ-פּאָדאָלסק. וועט איהר זעהן פון וואָס יודען לעבען איצט דאָרט און ווי עס האַלט מיט זיי...

* * *

קאַרגע פינף טויזענד יודישע פאַמיליעס זענען איצט פאַראַן אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק, ווערען אָבער טויזענד פון זיי אויסגעהאַלטען אויף די מיטלען פון „אָרט" און „אַגראָדזשאָינט".

בײַדע, סײַ דער „אָרט" און סײַ דער „אַגראָדזשאָינט", שפּילען אַ זעהר וויכטיגע ראָלע אין דעם יודישען לעבען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק. זיי שפּילען אַ זעהר וויכטיגע ראָלע און זאָרגען זיך פאַר די דעקלאַסירטע, פאַר די אַרבייטסלאָזע קוסטאַרען און טאַקע אויך פאַר יענע, וואָס זענען בכלל נישט פעהיג צו קיין שום אַרבייט.

די 500 יודען, וואָס מאַכען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק אַ לעבען אַלס קוסטאַרען, זיי זענען אַלע אויפ'ן צעטעל פון דער אָרטיגער געזעלשאַפט „הילף", וואָס ווערט געשטיצט דורכ'ן „אָרט" און „אַגראָדזשאָינט". אַפגערעדט שוין פון יענע 500 יודען, וואָס ווערען דירעקט און אינגאַנצען אויסגעהאַלטען דורך דער דאָזיגער הילפס-געזעלשאַפט. די טויזענד אַנדערע יודען, וואָס זענען אונגעגעבען אַלס אַזעלכע, וואָס שטאַרבען סתם פון הונגער — זיי לעבען אויך אויפ'ן חשבון פון די אומזיסטע קיכען, וועלכע זענען איינגעאָרדענט געוואָרען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק מיט די מיטלען פון „אָרט" און „אַגראָ-דזשאָינט".

צוליב דעם, וואָס די רעגירונג איז נישט פעראינטערעסירט אין אנטוויקלען אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק, ווערט די דאָזיגע אַרבייט געטאָן איצט דורך די צוויי דערמאָנטע אויסלענדישע אָרגאַניזאַציעס. בײַדע — דער „אָרט" און „אַגראָדזשאָינט", — האָבען אין קאַמענעץ-פּאָדאָלסק אָרגאַניזירט און אויסגעשטאַטעט מיט מאַשינען אַ צאָהל קליינע פאַבריקען, אויף וועלכע יודישע דעקלאַסירטע אַרבייטען איצט און מאַכען אַ לעבען. די מעכאַנישע פאַבריק פון אײַזען-אויסאַרבייטונגען, די פאַבריק פון מעבעל, די כעמישע פאַבריק, די פאַבריק פון געפלאָכטענע קוישען — דאָס יעצט אַלץ אונטערנעהמונגען, וואָס זענען געגרינדעט געוואָרען פון „אָרט" אָדער „אַגראָדזשאָינט". און ווערען נאָך פון זיי אויסגעהאַלטען און געשטיצט ביז דעם היינטיגען טאָג.

— ווען נישט אַמעריקאַ — זאָגען די יודען פון קאַמענעץ-פּאָדאָלסק — וואָר ווייס, וואָס פון אונז וואָלט דאָ געוואָרען.

דער „ווען נישט אַמעריקאַ" מיינט נישט בלויז די אונטערנעהמונגען, וואָס די יודישע אָרגאַניזאַציעס פון אויסלאַנד האָבען דאָ איינגעאָרדענט. עס מיינט אויך די שטיצע, וואָס די, ט'שטיינס-געזאָגט, פּריוואַטע הענדלער קריגען פון זייערע קרובים פון אַמעריקאַ. אָהן דער דאָזיגער שטיצע און אָהן דער הילף פון „אָרט" און „אַגראָדזשאָינט" וואָלט גאַנץ קאַמענעץ-פּאָדאָלסק איצט כמעט נישט געהאַט אויף קיין ברויט.

* * *

ווי די לאַגע אין קאַמענעץ גופא איז איצט אַ שווערע, איז זי נאָך צעהנדליגער מאָל שווערער אין די דערבײַאיגע שטעטלעך. אין אַזעלכע שטעטלעך, ווי אוזשיצע, דונעוויץ, זשוואַנעץ, סמאָטריטש, סטודעניצע און אַנדערע.

די דאָזיגע אַלע שטעטלעך ליגען האַרט בײַ דער גרעניץ. סך-הכל אַ שפּאַן פון דער גרעניץ-ליניע. קיינער קוקט זיך אויף זיי נישט אום. קיינער קאָן זיי דאָרט נישט פערזאָרגען. אַרויסקריכען פון די דאָזיגע שטעטלעך קאָנען די יודען אויך נישט. ס'איז אַזוי לײַכט דאָס צו טון.

—§—

דער שליסעל צום ערפאָלג
איז אַן אַנאָנס אין „לאָדזער טאָגעבלאַט".

לאדז 18 מאי 1932
מיטוואך, י"ב אייר תרצ"ב
פ' אמור

טאג-כראניק

נייער פאהר-פלאן אויף די באהנען

(וב) אין דער נאכט פון 20. אויפ'ן 21-טען ד. ח. ווערט איינגעפיהרט דער נייער פאהר-פלאן אויף די באהנען אויף דער לאדזשער באהן-נעץ. וועלען קורסירען ספעציעלע צוגען צו די זומער-וואוינונגען. עס ווערען שוין פערקויפט בילעטען אויף אהין און צוריק צו די זומער-וואוינונגען איין חודש'ליכע און פירטעל-יעהרליכע.

נאכט-דיזשורנע אין די אפטייקען

היינט בײנאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: מ. קאצפארקעוויטש (זגערזשער 54, י. שימקעוויטש (קאפערניקא 26), י. זונדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), ו. סאקאלעוויטש (פושקינא 19), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193), א. רובינער און ו. לאבא־א (11. ליסטאפאדא 86).

אַ דינסט מיט אַ קינד אויף דער האַנד

זי'ל קיינער אין שטוב נישט נעמען האט זי איהר קינד דערווארגען

די מערדעריו-מוטער ווערט געשטעלט פאר א שנעל-געריכט

(§) פאר א יאהרען איז קיין לאדז געקומען פון דארף מאלא סאנדאמירער באוויאט די 20-יעהריגע יאנינא זשוזאי, וואס האט זיך פערדונגען אלס דינסט בײ ה' י. אויף פעטריקאווער 127.

זשוזאי איז געווען א רײכען פויער'ס א טאכטער און אין דארף האט זי גע-פיהרט א ברענענדיגע ליבע מיט א פויערישען זוהן, וועלכער האט זי אבער שפעטער איבערגעווארפען, נאכדעם ווי זי האט פון איהם שוין געזאלט ווערען א מאמע און נאכדעם ווי בײ איהרע עלטערן איז דאס גאנצע פערמעגען אוועק מיט'ן רויך בעת א שרפה. נישט האבענדיג קיין עצה האט דאס מײדעל געמוזט ווערען א דינסט. אבער אפדינענדיג א שטיקעל צייט אויף דער שטעלע, האט זי געבוירען א קינד און מען האט זי משלח געווען אין קלינוק.

אהיימגעקומענדיג פון דארט האט זי, פערשטעהט זיך, קיינער מעהר נישט גע-וואלט צונעמען אלס דינסט מיט א קינד אויף דער האנד. האט זי געפרובט נעבע-טיגען און שטאפּעשען נאכט-לעגער הין און איינמאל האט זי די פערצווייפלונג געכאפט, איז זי אוועק אין מאני-וואלע, דערשטיקט דאס קינד און עס בעגראבען.

דער הונט פון וואלד-שומר האט דעם 14 מאי ד. י. דאס קבר'ל דערשנאפט. דער וואלד-שומר האט געמאלדען פאר פאליציי, וואס האט נאך לאנגע זוכענישען די מערדערין-מוטער ארעסטירט. איצט דראהט איהר געשטעלט צו ווערען פאר א שנעל-געריכט.

ארבייטער לוין טאר ניט געצאהלט ווערען מיט סחורות.

אורטייל פון העכסטען געריכט

(אב) בשעת וואס אין די לאדזשער ארבייטער-קרייזען האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג דער פאקט, וואס א געוויסע פאבריק האט אויסגעצאהלט די ארבייטער די לוינען מיט באנען אויף סחורה.

היות ווי די אויסטייטשונגען פון יאהר 1928 גיט נישט קיין קלארען ענטפער אויף דער פראגע, זענען די געריכטען פערווארפען געווארען מיט אנקלאגעס.

פארינגע וואך האט דאס העכסטע גע-ריכט ענדליך ארויסגעגעבען אן אורטייל, לויט וועלכען טאר מען נישט געבען בפירוש'ן אפמאך אויסצאהלען דעם לוין מיט סחורות.

פייערליכע אקאדעמיע

געווידמעט דער ים- און קאלאניאל-פראגע

דעם פערגאנגענעם דאנערשטאג איז אין וואיעוואדזטווא פארגעקומען א זי-צונג פון ארגאניזיר-קאמיטעט, געווידמעט דעם ים- און קאלאניאל-פראגע. אין דער זיצונג האבען זיך בעטייליגט די פארשטעהער פון דער מלוכה-מאכט, אינדוסטריע און קאמונאלע אינסטיטוציעס. א ספעציעלען רעפעראט וועגען דער ווירקזאמקייט פון דער ים-ליגע האט געהאלטען ד"ר ראסינסקי פון ווארשא. צום סוף איז בעשלאסען געווארען איינצואָרדענען קומענדיגען זונטאג 2 נאכמיטאג אין „סקאלא“ א פייערליכע אקאדעמיע. א רעפעראט וועגען די אויפגאבען פון דער פוילישער ים- און קאלאניאל-פאליטיק וועט האלטען גען. ארלימש-דרעשער.

דעלעגאציע פון לאדז צום קאנגרעס פון די שטעט

(אב) היינט פאהרען ארויס קיין לאנדאן צום קאנגרעס פון די שטעט וויצע-שטאט-פרעזידענט ראפאלסקי און וויצע-פרעזידענט פון שטאט-ראט אדוו. הארטמאן.

פרעזעס פון קרייז-געריכט נישט אין עמעריטור

(א) די קלאגען, אז דער פרעזעס פון קרייז-געריכט ה' זאבאראווסקי זאל געהן אין עמעריטור, שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט.

צום פוילישען יודענטום

(אויפרוף)

אויך היינטיגעס יאהר ווענדעט זיך דער פערבאנד פון די צענטראלעס פאר יתומים-פערזארגונג אין פוילען „צענטאס“ צו דער יודישער געזעלשאפט וועגען הילף אין זיין שווערער און פעראנטווארטליכער ארבייט פון דער-ציהען דעם אממייסטען פערוואָרלאָזטען יודישען קינד—דעם יתום.

10.000 קינדער געפינען זיך אין איצטיגען מאמענט אונטער דער פאל-שטענדיגער אויפזיכט פון די אינסטי-טוציעס, וועלכע געהערען צום פערבאנד!

3000 קינדער לערנען א פאך!

5000 קינדער געניסען יאהר יעהרליך פון הייל און אפרוה-קאלאניעס!

הונדערטער קינדער, גייסטיג און פיזיש אפגעשטאנענע, ווערען אויסגע-האלטען אין ספעציעלע אנשטאלטען!

דער שווערער עקאנאמישער קריזיס האט זיך שטארק אפגערופען אויף די יתומים-אנשטאלטען. אין א סך אנשטאל-טען רייסט זיך אריין דער הונגער און ס'דראהט זיי די סכנה פון אונטערגאנג!

די יודישע געזעלשאפט וועלכע האט ארויסגעוויזען ביז יעצט אזוי פיל פער-שטענדניש און אפפערווילליגקייט פאר איהרע יתומים און פערוואָרלאָזטע קינדער, וועט נישט דערלאזען, אז די קינדער אין די 137 אנשטאלטען פון פערבאנד זאלען בלייבען ...

מיר פאדערן אויף די גאנצע געזעלשאפט צו אנשטרענגען אלע כדי אונטערצושטיצען די יתומים וועלכע ווערט אדורכגעפירט אין לאנד דורכ'ן פערבאנד פאר יתומים-פערזארגונג אין פוילען.

מיר פאדערן אייך אויף, זיך צו שטייערן לטובת די ארטיגע קאמיטעטען, צו געבען גרעסערע נדבות און צו אונטער... אלע פעראנשטאלטונגען פון יתומים-וואך!

דער גורל פון טויזענדער ... איז אפהענגיג פון אונז!

קיינער פון אונז ווערט נישט מיידען צו דערפיהלען דעם חוב לגבי דעם פערוואָרלאָזטען קינד, לגבי דעם יתום!

ד"ר אדער, פראפ. באלאב...
ד"ר גאטליב י., נאלדין ...
גאלדשמידט (יאנוש קארטשאק)
הרב גראדזענסקי ח.ע., ...
ד"ר וויגאדסקי י., ד"ר ...
ד"ר טויבער מ., הרב כה...
לעווין, לעווינסאן א., ד"ר ...
נוישטאדט ל., עטינגאן ...
ענדעלמאן, עפעלבוים י., ...
ה. ד"ר שאבאד צ., שא...
הרב פראפ. שאר, ד"ר ש...
פרעזעס שערעשעווסקי ה.

מאטאציקל איבערגעפאהרען א יונגערמאן

(א) אויף זשגאוסקא גאס איז אראנגע-מערגעפאלען אונטער א מאטאציקל דער 19-יעהריגער הענריק סמאלינסקי. אין א שווערען צושטאנד איז ער א... געווארען אין שפיטאל.

גארגולאוו

ענדע פון זייט 3.

גארגולאוו" בעהאלט זיך א צווייטע פערזאן.

די קאנפראנטאציע מיט'ן מערדער

די קאנפראנטאציע צווישען דעם מערדער און דריי אנדערע רוסען, וואס האבען געהאט פערשידענע השערות וועגען זייער פערזענליכקייט, איז פאר-געקומען אין קאבינעט פון אויספאר-שונגס-ריכטער. די קאנפראנטאציע האט געדויערט א לענגערע צייט.

גארגולאוו האלט זיך זעהר ... און נישט קלארע ענטפערען ... פראגען. נאך דער קאנפראנטאציע ... זיך ביים אויספארשונגס-ריכטער ... פען ע פעסטע איבערצייגונג ... מערדער איז טאקי נישט קיין ... ווי פאוועל גארגולאוו.

כדי פעסטצושטעלען, ... דאקטאר, האט דער אויספארשונגס... טער דורכגעפיהרט ביי זיך אין ... נעט מיט דער הילף פון ... אנ'אמת ען מעדיציניש... מערדער האט טאקע דעם ... אויסגעהאלטען און דערמיט ... שטעטיגט, אז ער איז א דאקטאר...

העלענאוו
שבת, דעם 28-טען מאי קומט פאר
ערשטע גרויסע גארטען-פערוויילונג
א סך אטראקציעס און פערוויילונגען
לטובת די באראכאוו-שולען
גענויער לעזט אין די קינפטיגע אנאנסען

פון לאדזשער האנדעלס-געריכט

פירמע רודאלף קינזלער און שותפים רעגולירען

(5) דער פירמע „רודאלף קינזלער און שותפים“, אפרעטור איף וואלטשאנער סקא 53 איז מיט א צייט צוריק ער-קלערט געווארען א אופארלאשטש.

דער מצב פון דער פירמע בעת'ן ער-קלערען איהר די אופארלאשטש איז גע-ווען זעהר א שלעכטער, ווארום צוליב מאנגעל אין אומזאץ-קאפיטאל איז די פאבריק אין טעכנישער הינזיכט גע-ווען זעהר פערוואָרלאָזט, ערשט בעת דער אופארלאשטש-צייט האט דער מצב פון דער פירמע זיך פערבעסערט.

סך הכל האבען אנגעמעלדעט זייערע תביעות 75 קרעדיטארען אויף דער אל-געמיינער סומע פון 809, 202 זל.

אויף דער קרעדיטארען-פערזאמלונג אין מערץ האט דער סינדיק ארוו. פאוו-אפצוצאהלען זייערע חובות אויף 15 פראצ. אחן קאסטען, וואס די געפאלע-נע פירמע האט זיך מתחייב געווען צו צאהלען אין 3 ראטען. היות דער רוב קרעדיטארען איז דערויף איינגעגאנגען, האט דער ריכטער-קאמיסאר די רעגו-לאציע בעשטעטיגט.

אויף דער זיצונג פון 13 מאי האט אויך דאס געריכט דעם אויסגלייך בע-שטעטיגט צוריקשטעלענדיג גלייכצייטיג די געפאלענע און זייער סוחרישער עהרע.

די רעגולאציע געהט אריין אין קראפט דעם 13 יוני און פון דעם טאג אן וועלען געצאהלט ווערען די ראטעס.

*

אין דער אופארלאשטש פון דער פיר-מע „בעלמאלד און זעלער“, פארבערייע און טריקאטאזש-פאבריק אויף 6 שער-פינא, נאכדעם 75 האט דאס געריכט בע-שטימט א ענדגילטיגען צואפצ-טערמין פון א חודש צייט, אויף פעסטצושטעלען די חובות.

קעשענע-גנב דערשטעכט זיך

ווערענדיג געיאגט פון פאליציי

אויסשפירער פון אויספארשונגס-אמט האבען א לאנגע צייט נאכגעשפירט דעם 18-יעהריגען קעשענע-גנב מארעק'וש טאצעוויטש פון ראקיטשנער 10. ער'ה „לונא-פארק“ און מעהר פון איהם קען איך נישט ארעסטירען.

זעהענדיג, אז עס איז ביטער, האט דער גנב געפרובט אנטלויפען. די אויס-שפירער האבען איהם נאכגעיאגט, ווען זיי האבען איהם שוין באלד געהאט אין די הענט, האט ער ארויסגעכאפט א מע-סער און מיט זיך פערוואונדעט אין הארץ. אין א געפעהרליכען צושטאנד איז דער זעלבסטמערדער אפגעפיהרט גע-ווארען אין שפיטאל.

היפאטעק-בנין

ווערט שוין בקרוב געבוים

(§) נעכטען איז צוריקגעקומען פון ווארשא די דעלעגאציע פון הויגען קרעדיט-פעראיין, וואס האט קאנפערירט מיט'ן רעפארטאמענט דירעקטאר פון יוסטיץ-מיניסטעריום וועגען דעם נייעם היפאטעק-בנין אין לאדז. דאס אונטער-שרייבען דעם דירה-געלד אפמאך צווי-שען דער מלוכה און קרעדיט פעראיין וועט העכסטוואהרשיינליך פארקומען אין די נאהענטסטע טעג.

די נאטור איז אומגערעכט און גרויזאם צו דער פרוי

אינטערעסאנט בוך איבער דער פרויען-פראגע איז סאוויעט-רוסל. נר. — דאס בוך הייסט: „די ביאלאגישע טראגעדיע פון דער פרוי“ און איז געשריבען פון א סאוויעטישען געלעהרטען. — וואס דאס בוך זאגט וועגען די פערשידענע פעריאדען אין דער פרוי'ס לעבען.

אין ענגליש איז נאר וואס ערשינען אן איבערזעצונג פון בוך „די ביאלא-גישע טראגעדיע פון דער פרוי“, וואס עס האט מיט עטליכע יאהר צוריק אנ-געשריבען פראפעסאר א. וו. נעמילאוו, פון לענינגראדער אוניווערזיטעט. אנ'-איבערזעצונג אין יודיש איז שוין פאר-האן און א גאנץ גוטע איבערזעצונג — פון דער פערטער פערבערייטערטער און איבערגעארבייטער רוסישער אויפלא-גע. *)

עס איז אנ'אינטערעסאנט בוך און פערדינט געלעזען צו ווערען פון יע-דען איינעם, וואס איז כאטש א ביסעל פעראינטערעסירט אין פראבלעם און אין דעם סוד פון געשלעכטס-לעבען. ווען מיר דערמאנען זיך, אז די גע-שלעכטליכע עם-הארצות, אזוי צו זאגען, איז אומגעהויער שטארק פערשפרייט אפילו צווישען די אינטעליגענטסטע מענשען, איז אזא בוך א נויטווענדיג-קייט. בעזונדערס טאקי אין יודיש, וואו די דערמאנטע עם-הארצות איז הונ-דערט מאל אזוי גרויס, פשוט ווייל אין יודיש איז די עקסאלאגישע (וועגען גע-שלעכט) ליטעראטור זעהר ווינציג און קארג פערטרעטען.

פראפעסאר נעמילאוו'ס בוך, ווי מען קען דאס שוין זעהען פון נאמען, בע-האנדעלט הויפטזעכליך די געשלעכט-זייט פון דער פרוי. אבער עס איז פאר-האן דארט אויך גענוג אינפארמאציע וועגען דעם מאן און וועגען געשלעכט בכלל. ווי דער נאמען ווייזט ווייטער, שטעלט זיך דער סאוויעטישער פרא-פעסאר אפ אויף דער גרויסער פערשי-דענקייט פון דער פרוי אין געשלעכטס-לעבען — אין פערגלייך מיט דעם מאן. די דאזיגע פערשידענקייט איז ביי איהם א גאנצע טראגעדיע. כאטש נישט מיט אלעם, וואס ער זאגט, קאן מען אדער מוז מען זיין איינשטימיג מיט איהם, האט ער פונדעסטוועגען צונויפגעזא-מעלט גענוג אינטערעסאנטע פאקטען און ארויסגעזאגט א סך אמת'ע מיינונ-גען, וואס מאכען זיין ווערק פאר ווערט-פול און נוצליך.

פראפעסאר נעמילאוו איז א סאוויע-טישער מענש. ער איז א מארקסיסט, א מאטעריאליסט, און זיין צוגאנג צו דער פראגע איז דורכאויס א פראלע-טארישע, אויב נישט קיין הונדערט פראצענטיג קאמוניסטישע. ער זאגט אין זיין פאר-רעדע, אז ער פיהלט זיך פערפליכטעט צו שרייבען וועגען דער „נאטירליכער טראגעדיע“ פון דער פרוי דוקא איצט, ווייל אין סאוויעטען-פערבאנד איז די פרוי סאציאל עקאנא-מיש אויסגעגלייכט געווארען, און ווייל די פראלעטארישע מלוכה האט פון איהר אראפגענומען די גאנצע לאסט פון פערפאלגונגען און פאר-אורטיילען, וואס זענען א טייל פון יעדער בורזשוא-אזער געזעלשאפט.

דער צוועק פון זיין בוך, זאגט ער ווייטער, איז צו ציהען די אויפמערק-זאמקייט דוקא פון סאוויעטישען לייט-נער צו די ביאלאגישע אייגענטימליכ-קייטען פון ווייבליכען ארגאניזם, כדי יעדער בירגער בעזונדער, און די סא-וויעטישע מלוכה אלס גאנצע, זאלען שטרעבען איינצופיהרען אזוינע בעדינ-גונגען אין לעבען, וואס זאלען זיין צוגעפאסט צו די פיינליכע פראצעסען, וואס מיט זיי האט די נאטור בעלאס-טעט דעם פרויען-ארגאניזם, און וואס קענען ביי קיין שום ארדנונג נישט אינגאנצען בעזייטיגט ווערען.

פראפ. נעמילאוו שטרייכט אונטער, אז אונטער קיין אומשטענדען דארפען זיינע מיינונגען נישט בעטראכט ווע-רען, ווי אנ'אויפדרוק פון גרינגשעצונג בנוגע דער פרוי. פערקעהרט, ער האלט די פרוי פאר אבסאלוט גלייכווערטיג מיט דעם מאן. אז זי איז אין אלע פרטים פעהיג אויפצוטון דאס זעלבע דער מאן. מעהר נישט, ער וויל נען, אז די נאטור איז אויף געווען „אומגערעכט“ צו דער פרוי, אז איהר קומט אן א סך שווערער דערגרייכען דיזעלבע צילען, וואס דער מאן.

די פאקטען און מיינונגען, וואס פראפעסאר נעמילאוו האט צונויפגעקליבען, זענען, פערשטעהט זיך, נישט ניי און ער אליין ווייסט עס גאנץ גוט. ער פערדינט אבער אנערקענונג פאר דער קלארקייט, מיט וועלכער ער ציהט אונ-זער אויפמערקזאמקייט צו די זאכען, וואס מיר בצאבאכטען טאג-טעגליך, וועגען וועלכע אנ'אינטעליגענטער מענש ווייסט — אדער איז מחויב צו וויסען, — אבער וועלכע ווערען זעהר אפט פערגעסען, אדער אוועקגעמאכט מיט דער האנד.

דאס געשלעכט, ווייזט אונז פראפעסאר נעמילאוו, פילט אויס דעם מענש אינגאנצען נישט בלויז די אייגענטלי-כע געשלעכטליכע קערפער-טיילען זע-נען בעווירקט און בעאיינפלוסט פון ביאלאגישען פערמצרונגס-געזעץ, נאר דער גאנצער ארגאניזם. אפשר יעדער צעל, יעדעס קעמערל פון דעם קער-פער. אבער אין דער צייט, וואס ביי דעם מאן איז דאס געשלעכטס-לעבען א זעהר שטארקע, זעהר פערכאפענדיגע אבער פארט פערהעלטניסמעסיג קורץ-דויערענדיגע פונקציע, איז די פרוי מיט דער דאזיגער פונקציע כמעט אינ-גאנצען פערבונדען. אין דעם פרט האט די נאטור זעהר אומגלייך און זעהר „אומגערעכט“ פערטיילט די ראלען. אזוי צו זאגען, צווישען מאן און פרוי. פון ביאלאגישען שטאנדפונקט האט דאס געשלעכט-לעבען בלויז איין ציל: די אויפהאלטונג פון לעבען, די פער-מעהרונג פון מין, איז ווען עס קומט צו אט דעם ציל, איז דעם מאנ'ס ראל זעהר אנ'אייגעפאכע און לייכטע, זיין בעטייליגונג אין פראצעס ענדיגט זיך פאקטיש דארט, וואו דער פרוי'ס הויבט זיך ערשט אן. און דער דאזי-גער אנהויב ביי דער פרוי איז א לאנ-גער, שמערצליכער, אפט מאל זעהר געפעהרליכער. דערצו נאך, דארף מען געדענקען אט וואס: דער מאן טראגט נישט קיין שום פעראנטווארטליכקייט פאר דעם נייעם לעבען. וואס ער האט געהאלפען בעשאפען. די פרוי, אבער— אחן איהר בעוואוסטזיין — און אפט-מאל געגען איהר ווילען — מוז מיט איהר גאנצען קערפער שפייזען דאס דאזיגע נייע לעבען, עס אויפהאלטען (ריכטיגער איז צו זאגען, אז די פרוי מוז דערלאזען דעם נייעם לעבען זיך צו עמטוויקלען אויף איהר חשבון) — ביז עס קומט ארויס אויף דער וועלט. אבער אויך דא ענדיגט זיך נישט דער פרוי'ס פעראנטווארטליכקייט. די שטאט, די געזעלשאפט, צווינגען דעם פאטער צו זארגען זיך פאר דעם קינד. וואס ער האט געהאלפען קומען אויף דער וועלט. אין דאס א ריין סאציאלע, דאס הייסט, מענשליך בעשאפענע זאך. די נאטור אליין בעפרייט אייגענטליך דעם מאן פון אט די פליכטען. אבער די פרוי בעפרייט זי נישט. זי צווינגט די פרוי נישט נאר דורך דער בעשאפונג פון געוואלדיג שארפען אינסטינקט פון מוטער-ליבע צו זארגען זיך אויך ווי-טער פאר'ן קינד, נאר זי האט אויך פערוואנדעלט דעם פרויען-קערפער אין א מין ספעציעלען שפייז-אפאראט פאר'ן קינד. אין דאס זויגען איז, ווירקער דאס אייגענע, גאר נישט אזא לייכטער ענין. עס איז א גרויסע אנשטרענגונג פאר דער פרוי. עס מיינט סיי פיזישע, סיי גייסטיגע פערשווענדונג פון ענערגיע. עס איז בכלל א שווערע פעראנטווארט-ליכקייט.

מיט אט די אלע אנגעהויפענע פאק-טען וועגען דעם אומרעכט, וואס די נאטור איז בעגאנגען געגען דער פרוי. בעגרעניצט זיך נישט פראפעסאר נע-מילאוו אין זיין בוך. ער פערנעמט זיך מיט דער פראגע נאך פיל אויספיהר-ליכער. ער בעווייזט, ווי אויף דער גאנצער לענג פון דער פרוי'ס לעבען, פון איהר געבוירען, ביז איהר טויט, איז זי די אומגליקליכע, די בעלאסטע-טע, די טראגישע אין פערגלייך מיט דעם מאן. ער צעטיילט דאס לעבען פון דער פרוי אין פיר פעריאדען און ערצעהלט, ווי אין יעדען פעריאד איז דעם מאן דאס לעבען טויזענד מאל פרייער און גרינגער.

דער ערשטער פעריאד איז, וואס ציהט זיך פון געבוירען ביז דער גע-שלעכטליכער רייפקייט. שוין אין יענע ערשטע יאהרען טוט די נאטור איהר אומגעווענליכע ארבייט אין ווייבליכען ארגאניזם, ד. ה., גרייט צו דעם ארגא-ניזם צו איהר געשלעכטליכער ראלע, צו דער ראלע פון אויסבריהען נייע לעבענס. און שוין אין יענע ... איז דאס מיידעל אויסגעזעצט ... סערע געפאהרען, ווי דאס יונג... אפילו געזונטע גיכער קראנק... רען אויף פערשידענע און דוק... פעהרליכע קראנקהייטען.

אבער גאר א שווערע צייט ... זיך אן פאר דער פרוי פון דע... מענט, ווען זי ווערט געשלעכטלי... טיג, ווען זי געהט איבער פון ק... פרוי. דער זעלביגער איבערגאנג ... יונגעל איז פערהעלטניסמעסיג ... צער און לייכטער פראצעס. ביי ... פרוי, אבער, איז ער פערבונדען ... א גרינטליכער איבערבאנדערשונג ... איהר גאנצען ארגאניזם און אט ד... בעראנדערשונג בעווירקט זי אויף ... זענדער אופנים.

אין יענער צייט קומט-אויף די ... געוויסענע מענסטרואציע (מענאט...) און א סך ביאלאגען האבען מיט ר... זאגט פראפעסאר נעמילאוו — ב... כענט אט די ערשיינונג, ווי א מי... נישע קראנקהייט. א סך פארשער ... בען אנגעוויזען, אז די מענסטרו... וואס חזרט זיך איבער אלע אכט ... צוואנציג טעג, שטעלט מיט זיך ... אנ'אייגענארטיגען „ציקל“ (פערי... טער פעריאדע) אין לעבען פון א ... פאר דער מענסטרואציע גרייט זיך ... פרויען-קערפער אוי צו איהר אין ... דער מענסטרואציע איז דער קער... פערנומען מיט דעם ערהאלטען זיך ... מיט נייע צוגרייטונג, פערשטעה... א סך פארשער האבען אויך אנג... זען, אז אין דער צייט פון דער ... נאטורליכע איז דער ארגאניזם פון ... פרוי אזוי אנגעשטרענגט און אי... געשטרענגט, — ביי א סך איז ער ... בינדען מיט ווייטאגען און צאפיל... געהעכערטער טעמפעראטור. — ... פרוי קאן דאן נישט ווי געהעריג ... איהר ארבייט. זי איז נישט אין ... מאלען, נאר אין א אומנארמאלען ... שטאנד.

(סוף קומט)

ערשטע פרוי פאר א שנעל-געריכט

ווי אזוי האט די פרוי קרישיאק דערווארגעו דאס 6-יעהריגע מעדעלע?— זוהי האט אויסגעגעבען די פערברעכערישע מוטער

היינט הויבט זיך אן דער סענסאציאנעלער פראצעס אין קרייז-געריכט

(§) היינט הויבט זיך אָן אין לאָדזער קרייז-געריכט דער פּראָצעס געגען דער פרוי-מערדערין, וואָס האָט ערמאָרדעט אין א דאָרף הינטער לאָדז א 6-יעהריגע מעדעלע.

ווער איז די מערדערין?

דער משעהלער מייסטער וולאַדיסלאַוו קרישיאַק פון דאָרף מיקאָלאַיעוו האָט מיט 2 יאָהר צוריק חתונה געהאַט מיט דער אלמנה סאָוואַלסקאַ פון אָזאָרקאָוו.

פאַר דער חתונה האָט קרישיאַק דערציילט דער קאָוואַלסקאַ, אַז ער האָט שוין געהאַט א פרוי, א געוויסע שקודלאַרעק, וועלכע האָט איהם געבוירען א מעדעלע און דערפאַר פילט ער זיך פערפליכטעט אויסצוהאַלטען די געוועזענע פרוי מיט דעם קינד. אָבער באַלד צו מאָרגענס נאָך דער חתונה האָט די קאָוואַלסקאַ אָנגעהויבען טענה'ן מיט'ן מאַן: „איך אָרער די שקודלאַרעק" אין נישט געלאָזט האָבען קיין שום מגע ומשא מיט זיין געוועזענע פרוי.

קרישיאַק האָט זיך אָבער נישט געלאָזט אָראָפּפיהרען פון וועג און נישט קענענדיג מיט איהר דורכקומען, האָט ער זיך צוריקגענומען דאָס ערשטע ווייב און פערלאָזט די קאָוואַלסקאַ.

פערשטעהט זיך, אַז דאָס האָט די קאָוואַלסקאַ שטאַרק געקרענקט און מיט אַלע כחות האָט זי זיך גענומען דערשלאָגען דערצו, אַז דער מאַן זאָל ווידער מיט איהר וואוינען.

זעהענדיג, אַז אַלע בעמיהונגען זענען אומזיסטע, האָט זי בעשלאָסען

נקמה צו נעמען

דעם 23 אַפּריל ד. י. האָט זי צו דער גרופּע קינדער, וואָס האָט זיך געשפּילט אין דאָרף מיקאָלאַיעוו זיך דערנענטערט עפּעס א פרוי זעהר אָרעם אָנגעטאָן, וואָס האָט די קינדער אויסגעפרעגט ווי זי איז וויינערע עלטערן וואוינען. ווען די פרוי האָט געהערט פון איין קינד, אַז עס הייסט קאַזשיאַ שקודלאַרעק, האָט זי עס גענומען פאַר'ן הענטעל און ווענדענדיג זיך צו די איבריגע קינדער האָט זי זיי גערופען מיטגעהן מיט איהר אין וואַלד

קלייבען בלומען

דערביי האָט זי צוגעזאָגט די קינדער, אַז ווער עס וועט מעהר אָנקלייבען בלומען וועט קריגען צוקערקעס מיט שאָקאָלאַד.

די קינדער זענען זיך דאַן צולאָפען איבער'ן וואַלד און די פרוי האָט דאָס מיידעלע שקודלאַרעק אוועקגעפיהרט אין ווייטען געבען קאַלי. אויף צומאָרגענס האָט מען די קליינע שקודלאַרעק געפונען א טויטע אין וואַלד מיט סמנים פון דערשטיקען.

די אויספאָרשונג איז גלייך געפיהרט געוואָרען אונטער ריכטונג פון דער קאָוואַלסקאַ, ווייל די עלטערן האָבען זיך מיט גענוען, אַז נאָר איהר האָט עס געקענט געהן דערין אָפּצורוימען דאָס אומשולדיגע עופה'לע פון וועג.

היות ווי דאָס ערמאָרדעטע קינד האָט נישט געהאַט אויפ'ן קערפּער קיין שום אנדערע סמנים, וואָס זאָלען בעשטעטיגען די השערה וועגען א סעקסועלען מאָרד און א רויב מאָרד איז אודאי אין אודאי געוועזען, א אויסגעשלאָסענע זאַך, איז דערביי דער גאַנצער חשד געפאַלען אויף קאָוואַלסקאַ.

בעת דער ערשטער אויספאָרשונג האָט די מערדערין געלייקענט שטיין און ביין. זי האָט גע'טענה'ט, אַז אין קריטישען טאָג האָט זי זיך געפונען אין אָזאָרקאָוו. דאָגעגען האָט איהר זוהן ערקלערט, אַז די מוטער איז אין קריטישען טאָג אוועק פון דער היים פאַרמיטאָג אין צוריקגעקומען ערשט צומאָרגענס.

ווערענדיג געגנומען אויף א קרייז-פערהער האָט זי זיך ענדליך

מודה געווען אין דעם מארד

דערביי האָט זי ערקלערט, אַז נישט האָבענדיג קיין מיטלען צו לעבען איז זי געפאָהרען קיין לאָדז באָרגען זיך ביי קרובים. קיינער האָט איהר אָבער נישט געבאָרגט און דערביי איז זי אַוועק צום מאַן פאָרען פון איהם איהר אויסקומעניש. און דאָרף האָט זי געטראָפען די קליינע שקודלאַרעק, וואָס האָט זי געוואָלט פיהרען צו די עלטערן. אויפ'ן וועג האָט זי פון קינד געוואויר געוואָרען, אַז דעם פאָטער גיהט עס גוט. ער האָט זיין אָרבייטענצוגנע ראַדיאָ, דאַן איז זי בעפאַלען די קליפּה און נעמענדיג דאָס קינד אויפ'ן שויס, האָט זי איהם אַרומגעבונדען דאָס העלזעל מיט'ן שורצעל אין עס דערוואָרגען.

היינט 9 פריה הויבט זיך אָן דאָס שטאַנד-געריכט געגען דער מערדערין. עס דראָהט איהר טויט-שטראָף.

דאָס איז די ערשטע פרוי אין פוילען, וואָס שטעהט פאַר א שטאַנד-געריכט.

די לוין-סכסוכים אין דער טעקסטיל-אינדוסטריע

קלאַגענדיגע לוינען פון די טעקסטיל-אַרבייטער. — א וועבער פערדינט 20 זל. א וואָך. — שטרייק אין ביאַליסטאָק ווערט פערענדיגט און אין בעלכאַטאָוו דויערט ער ווייטער. — שטרייק אין ראָזענטאַל'ס פאַבריק אין זגערוש

(§) אין לאָקאַל פון „קאַרטעל" איז פאָרגעקומען א פערזאַמלונג פון דער הויפּט-פערוואַלטונג פון די טעקסטיל-אַרבייטער אין שייכות מיט דער קונדיגונג פון לוין-אָפּמאַך.

איינציגע רעדנער האָבען אָנגעוויזען אויף דער קלאַגענדיגער לאַגע פון די טעקסטיל-אַרבייטער. א קאַרט-וועבער האָט לויט'ן טאַריף געדאַרפט בעקומען 50 זל. א וואָך און דער אמת'ן פערדינט ער נאָר פון 20 ביז 24 זל.

ס'איז בעשלאָסען געוואָרען קעגענשטעלען זיך די רעדוקציע פון די לוינען.

* * *

(§) אין פערלויף פון די לעצטע טעג האָבען די שטרייקענדע בעלכאַטאָווער טעקסטיל-אַרבייטער אָפּגעהאַלטען א ריי פערזאַמלונגען און בעשלאָסען גוט אָפּצופּרעמען פון די אַרויסגעשטעלטע פאָדערונגען.

די אינדוסטריעלער פון ווייטער זייט האָבען נעלכען אויך אָפּגעהאַלטען א בעראַטונג און בעשלאָסען נישט נאָכצוגעבען די שטרייקענדע אַרבייטער.

צוליב דעם דויערט דער שטרייק ווייטער.

דעסגלייכען דויערט אויך ווייטער דער שטרייק אין דער ביאַליסטאָקער טעקסטיל-אינדוסטריע.

אויף היינט האָט דער אַרבייטס-אינספּעקטאָר בעשטימט א קאָנפערענץ. די אַרבייטער זענען אין דער מיינונג, אַז דער שטרייק וועט העכסט-וואַרשיינליך היינט ווערען געענדיגט, מחמת די אינדוסטריעלער וועלען נאָכגעבען א טייל פאָדערונגען צוליב דעם, וואָס זיי דאַרפען אויספיהרען די בעשטעלונגען פאַר אויסלאַנד.

* * *

(א) נעכטען איז אין ראָזענטאַל'ס פאַבריק אין זגערוש אויסגעבראָכען א שטרייק. צוליב דעם, וואָס די דירעקציע האָט געוואָלט רעדוצירען די לוינען.

איינברוך אין כאַינער סאַנאַטאָריום

אויפגעריסען די אייזערנע קאַסטקע און צוגענומען... 70 זל.— 4 פון די כאַסע-ברעכער אַרעסטירט

(א) עהערגעכטען ביינאַכט איז אויסגעפיהרט געוואָרען א דרייסטער איינברוך אין כאַינער סאַנאַטאָריום פאַר לונגען-ליידענדע.

די איינברעכער האָבען זיך אַריינגעקריגען אין קאַנצעלאַריע, אויפגעריסען די אייזערנע קאַסטקע און צוגענומען... 70 זל. מעהר האָט זיך דאָרט נישט געפונען קיין געלד.

זייענדיג דערפון שטאַרק געקרענקט, האָבען זיי אויפגעריסען די וועש-שאַנק און צוגענומען שפּיטאָל-וועש פאַר 750 זל.

די פּאָליציי האָט דורכגעפיהרט רעוויזיעס אין די היגע מלינעס און ס'זענען געכאַפּט געוואָרען פיר איינברעכער.

א פאלשע נחמה...

(§) די טעטליכע וואָכען צוריק זענען געווען פערשפּרייט געוואָרען קלאַנגען, אַז דער ד. א. ק. האָט בדעה אין לאָדז אויפצומויערן קאַשאַרען פאַר קאַוואַלעריע. צוליב דעם האָבען זיך א טייל פאַבריק-איינגענטימער מקרים געווען אין אַרבייטן-עשיקט אין ד. א. ק. אַז זיי זענען גרייט אויף א גרויסע פאַרמין פון דירה-גּעלט. בעגי זייערע בנינים, עדזענט על זיי צו פערקויפען, ווייל דזוי פאַבריקען פּיסטעוועס סט ווי. די קלאַנגען האָבען קיין יסוד נישט.

כלה פער'סמ'ט איהר חתן אויף א מאַיאַווקע מיט פערגיפטעטע וואורשט

(א) סטעפאַן אַסטראָווסקי איז צוזאַמען מיט זיין כלה נעכטען אַרויסגעפאָהרען אויף א מאַיאַווקע אין לאַגעווניקער וואַלד.

קומענדיג אין וואַלד אַרוין האָט זיך דאָס פּאָרל בריים צוזעצט, אויסגעבעגטען דאָס פעקעל מיט עסענוואַרג און זיך גענומען צו דער סעודה.

דער חתן-דינו אַסטראָווסקי נעמענדיג זיך צום וואורשט, מיט וועלכען די כלה האָט איהם מכבד געווען, האָט פלוצלינג אָנגעהויבען צו פיהלען שטאַרקע בויך-שמערצען. די כלה אויסנוצענדיג דעם מאָמענט איז דערווייל נעלם געוואָרען.

ערשט מיט א צייט שפּעטער האָבען די דורכגעהער דערזעהן ליגען אַסטראָווסקי'ן אין א בעוואוסטלאָזען צושטאַנד. דער אַרויסגערופענער דאָקטאָר פון דער גרבער הילף האָט פעסטגעשטעלט, אַז אַסטראָווסקי איז פערסמ'ט און איז אין א שווערען צושטאַנד אוועק אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

נישטא קיין געלט אויף די סעזאָן-אַרבייטען

(א) די וואָיעוואָדזשטווא האָט מיטגעטיילט דעם מאַגיסטראַט, אַז ס'איז אַסיגנירט געוואָרען אויף די סעזאָן-אַרבייטען פאַר'ן חודש מאַי 52,000 זל.

דער מאַגיסטראַט נעמט אונטער שריט, די רעגירונגס-שטיצע זאָל פערגרעסערט ווערען.

פאַבאַר פון יאהרגאנג 1911

היינט מיטוואָך 18 מאַי דאַרפען זיך שטעלען פאַר דער קאָמיסיע נומער 1, די, וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט:

g. (ga, gry)

פאַר דער קאָמיסיע נומער 2 — די וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן מיט:

k.

פאַר דער קאָמיסיע נומער 3 (אַלעי קאָשטשושקי 21) דאַרפען זיך שטעלען די פאַבאַרצווע פון 1910 פון דער קאַטעגאָריע „ב", וואָס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבען זיך אָן

a, b, c, d, e, f, g, h, ch,

צו דער פאַבאַר-קאָמיסיע דאַרף מען מיטברענגען א פערזענליכען דאָקומענט, א פּאַס אָדער אַנ'אַנדער דאָקומענט, א רעגיסטראַציע-צייגניש פון מאַגיסטראַט און א שול און פאַך-צייגניש.

אויך די קאַטעגאָריע „ב" מוז מיטברענגען א פערזענליכען דאָקומענט.

פרוי בעגעהט זעלבסטמארד, ווייל דער ליבהאבער וואַרפט זי אוועק

(§) די 52-יעהריגע מאַריאַ קאָוואַלטשיק האָט זיך מיט א צייט צוריק בעקענט מיט'ן 38-יעהריגען קאַזשימיערזש קאָוואַלסקי. צווישען די אַלטע מאַריאַ און דעם פיל יונגערן קאַזשימיערזש האָט זיך פערבונדען א ליבע. ווען די ליבע האָט זיך אָפּגעקיהלט האָט זיך קאַזשימיערזש אַרומגעזעהן, אַז זיין ליבהאָבערין איז צו אַלט פאַר איהם און נישט לאַנג געקלערט, איז ער אַנטלאָפען.

מאַריאַ האָט פאַר עגמת נפש גענומען א ראַזיר-מעסער און איבערגעשניטען זיך דעם האַלז. אין א שווערען צושטאַנד איז זי אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

טעאַטער און קונסט

פעראייניגונג פון בעני אַדלער און זיגלער'ס אָפּערעטן-טרופּע אין פילהאַרמאָניע

היינטיגען פרייטאָג הויבט אָן צו שפּילען דער גרויסער פערגרעסערטער אַנסאַמבל פון פילהאַרמאָניע מיט בעני אַדלער און זיגלער'ס אָפּערעטן-טרופּע אין דער שפּיץ. פרייטאָג און שבת ווערט אויפגעפיהרט צום ערשטען מאָל זאָלאָטאָרעווסקי'ס „דער פרייז פון ליבע" מיט בעני אַדלער און ערנאַ זיגלער אין דער הויפּט-ראָלע. שבת א ספּעציעלער פרימאָרגען 12 בייטאָג מיט בעני אַדלער אין זיין קרוין-ראָלע „דער ווילדער מענש". שבת 4 נאָכמיטאָג ווערט געשפּילט די קאָפּישע אָפּערעטע אין וועלכער זיגלער'ס טרופּע האָט זיך אזוי בעליבט געמאַכט „דאָס נעגער-מיידעל".

ראַדיאָ פּראָגראַם

מיטוואָך 18 מאַי

לאָדז 1145 (233.8) פּוילישע פּרעסע איבערזיכט, 11.58 שעה-צייכען און טאָג פּראָגראַם, 12.10 פּליטען, 3.50 אויו יצירע פאַר קינדער, 4.20 פּאַרטראַג פון לעמבערג, 4.40 פּליטען, 4.55 לעקציע ענגליש, 5.10 פּאַרטראַג פון ווילנאַ, 6.35 לייכטע מוזיק פון ראַדיאָ-אָרקעסטער, 6.50 פערשידענעס, 7.15 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס און אינדוסטריע-קאַמער, פּראָגראַם אויפ'ן נעכסטען טאָג און פּליטען, 7.30 פילם-קאַלענדאַר, טעאַטער-רעפּערטואַר און פּליטען, 7.45 ראַדיאָ פּרעסע-זשורנאַל. 8.— מוזיק. פּצליטצאָן, 8.15 קאָנצערט פון ראַדיאָ-אָרקעסטער, 9.— ליטעראַרישע פירטעל שעה. 9.15 קאָנצערט געווידמעט די שאַפונגען פון זיגמונד נאָסקאָווסקי. 10.30 ביילאַגע צום ראַדיאָ פּרעסע-זשורנאַל און וועטער-קאָמוניקאַט 10.40 „א שפּאַציר מיט'ן דעטעקטאָר איבער אייראָפּאַ" — רעטראַנסמיסיע פון אויסלענדישע סטאַציעס.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע
דירעקציע: א. בעזמאַן און ד. צעלמייסטער.
דאָפּעלטע סענסאַציע אין לאָדז!
דער בערימטער אַמעריק. אַרטיסט ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום
בעני אַדלער
צוזאַמען מיט זיגלער'ס אָפּערעטן-סטאַר-טרופּע
פרייטאָג און שבת 9.30 אָווענד פרעהליכע פּרעמיערע!
„דער פרייז פון ליבע" אין 4 אַקטען פון זאָלאָטאָרעווסקי
געזאַנג. טענץ. ראָלען: „איזראַעל סאַפּיר" בעני אַדלער „איוואַ" ערנאַ זיגלער
שבת 12 פרי פרימאָרגען-פאָרשטעלונג בעני אַדלער אין זיין סוקצעס
„דער ווילדער מענש"
איינהייטס-פרייזען. אַלע פּלעצער פּאַרטער 1 זל. באַלקאָן, גאַלעריע 50 גר.
שבת 4 נ.מ. צו פּאָפּולערע פּרייזען פון 60 גר. ביז 2 זל. ערשטע רייה.
די זעהר אויסגענומענע קאָמישע דזשאַז-אָפּערעטע
„דאָס נעגער מיידל" פון ליליען, מוזיק האַלם
אין אַלע פאָרשטעלונגען בעטייליגן זיך פרויען: סצווילאַ פאַסטאַר, ערנאַ פאַסטאַר, ע. זיגלער, אַמזעל, בעזמאַן, האַניגבוים, טופּמאַן, רובינאַ, מענער: בעני אַדלער, מ. זיגלער, מ. פאַסטאַר, ד. נאַכבאַר, אַמזעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, גוטמאַן, האַניגבוים, האַמבורגער, הערשקאָוויטש, טופּמאַן. מוזיק. לייטונג מ. האַלם. טעכנ. לייטונג ק. גוטמאַן, סופלער אייזענבערג.

די פערקויפטע פרוי

שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען פאַמיליען-לעבען אין פּוילען.

געשריבען ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאַגעבלאַט" פון לעאָן גאָלדמאַן

(132-טע פאָרטזעצונג)

זי וועט איבערטראָגען אַלץ, אַלץ-תפיסה, הונגער, נויט אָבער די פעראַכטונג פון דעם מענש, וועלכער האָט זי גערכטען פערהערט אזוי ווי א הייליגע — דאָס איז זי נישט געוועזען אומשטאַנד איבערצוטראָגען.

זאָל ער זי פיינד האָבען, אָבער זאָל ער זי נישט פעראַכטען.

א ציטער האָט זי אַדורכגענומען דערמאָנענדיג זיך זיין בליק, וועלכען ער האָט אויף איהר געוואָרפען.

און איצט וועט ער פערלאָזען דאַנציג און אפשר וועט זי איהם שוין קיינמאָל נישט זעהן און קיינמאָל וועט זי שוין נישט האָבען די מעגליכקייטען זיך צו פערטיידיגען פאַר איהם און בעטען זיין אַכטונג.

פּלוצלינג איז זי אויסגעשפּרונגען.

אָ, זי וועט געהן צו איהם! זי וועט גלייך זעהן. וואָס מענשען וועלען זאָגען, וואָס ער אַליין וועט דערצו זאָגען — דאָס געהט איהר נישט אָן. זי מוז איהם זעהן, ווייל לעבען מיט יענעם פעראַכטונגס-בליק קען זי נישט.

מיט א שנעלער בעוועגונג האָט זי א כאַפּ געטאָן דעם הוט און אין א ווייל ארום האָט זי זיך געפונען אין פאָרוטשניקס וואוינונג.

אַנדערסאָן האָט זיך צוריקגעצויגען אַנ'ערשטוינטער, קוקענדיג אויף איהר מיט נישט קיין איבעריג סימפּאַטישען בליק.

— איהר פרוי ליאַראַ מאַנעלי! איהר האָט זיך דערוועגט צו קומען אַהער, איינשטעלענדיג אזוי לייכט אייער גוטען נאָמען?

א מינוט האָט זי געשוויגען.

אַנדערסאָן האָט געוואַרט, זי זאָל אָנהויבען צו רעדען עס איז אַוועק א פּאָר מינוט פון שווייגען. אין אָנהויב האָט ליאַראַ זיך געפיהלט א ביסעל קרעמפּירט, זי האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ.

ענדליך האָט זי אָנגעהויבען צו רעדען.

זי איז צוגעגאַנגען נעהנטער צום פאָרוטשניק און געזאָגט:

— זייט מיר מוחל, טייערער פריינד!

— פאַרוואָס זאָל איך אייך מוחל זיין? האָט אַנדערסאָן געפרעגט און אין זיינע אויגען האָט מען דערקענט, אַז ער איז שטאַרק פערוואונדערט.

ליאַראַ האָט מיט די בליקען זיך איינגעגראָבען אין איהם.

— איך וויל איהר זאָלט מיר מוחל זיין — האָט זי געזאָגט מיט א זיך בעטענדיגער שטים — דערפאַר, וואָס איך בין געקומען דאָ אַהער צו אייך אין צימער.

— אָ, פאַרוואָס טאָרט איהר נישט קומען? — האָט אַנדערסאָן איהר איבערגעריסען. — יעדער איינציגער האָט א רעכט צו קומען צו מיר, אויב ער האָט נאָר וועלכען עס איז ענין. איך זעה נישט אייך איך זאָל דאַרפען אייך פאַר דעם מוחל זיין.

— איך בין געקומען אַהער — האָט ליאַראַ פאָרט געזאָגט די איבערגעריסענע ווערטער. — ווייל איך מוז אייך זעהן...

אַנדערסאָן האָט זי ווידער אָנגעקוקט מיט אַנ'ערשטוינטען בליק.

ער האָט געטראַכט, וואָס זי מיינט מיט איהרע ווערטער.

— איך מוז אייך זעהן, ווייל איך קען נישט איבערטראָגען אייער פעראַכטונג און לעבען מיט איהר.

אַנדערסאָן האָט גענומען אַרומגעהן הין-און צוריק איבער'ן צימער א שטאַרק-נערוועזער.

ער האָט נאָך אַלץ נישט קלאָר פערשטאַנען, וואָס זי מיינט.

ער האָט א קנייטש געטאָן דעם שטערן א פּאָר מינוט און ענדליך האָט ער געענטפערט:

— ווירקליך, איך בין פערוואונדערט נישט אזוי פון אייער אַהערקומען, ווי פון דעם ציל פון אייער ווייזיט. — איך בין ביז-אַהער נישט צוגעוואוינט געווען, איהר זאָלט זיך אזוי רעכענען מיט מיר.

ליאַראַ האָט א ציטער געטאָן.

— איך ווייס, — האָט זי שטיל געזאָגט, — אז איהר האָט א רעכט צו האָבען צו מיר א פּרעטענציע, אז איהר האָט אפילו א רעכט מיך צו האַסען, אָבער איך בעט אייך איינס: פעראַכט מיך נישט!

אַנדערסאָן איז צוגעגאַנגען גאַר נאָהנט צו איהר. ער האָט זי אַדורכגענומען מיט די אויגען.

זיין דורכדרינגליכער בליק האָט זיך איינגעגראָבען אין איהר פּנים, און ער האָט געוואָלט אַראָפּלייענען דערפון אַלץ, וואָס קומט פאַר אויף איהר נשמה.

— איך וואָלט געוואָלט — האָט ער זיך אין א ווילע אַרום אָפּגערופען — נישט האָבען קיין גרונד דערצו איך וואָלט אויך געוואָלט, איהר זאָלט נישט דאַרפען שטעהן פאַר מיר אין דער איצטיגער ראָלע.

— אַך, גאָט! — האָט זי אויסגערופען מיט א ציטערנדיגער שטים, — ווי גרויזאַם איהר זענט! איך וויל נישט גילטען פאַר קיין בעסערע, ווי איך בין, אָבער איך האָב א רעכט אויף רחמנות, ווייל איך בין מעהר אַנ'אומגליקליכע פרוי, ווי א שלעכטע פרוי און אויב איך האָב געזינדיגט, איז עס בלויז פון ליבע און דערפאַר, ווייל איך האָב ווידער געוואָלט אויסקעמפען פאַר זיך די עהרע, וואָס מען האָט מיר צוגענומען.

אַנדערסאָן האָט א ציה געטאָן מיט די אַקסלען.

דאָס וואָס איהר האָט געזאָגט, איז בלויז אייער אייגענע איבערלעגונג. — האָט ער געענטפערט, — די וועלט ערטיילט לויט דעם, וואָס געשעהט, וואָס איז איהר בעקאַנט אויך איך בין איינער פון דער וועלט, פון אַלע מענשען, ווייל פאַר אייך בין איך דאָך א פרעמדער, איבעריגענס האָט איהר עס דאָך אַליין געזאָגט.

אין ליאַראַ'ס אויגען האָבען זיך בעוויזען טרעהרען. זי האָט געהאַלטען ביי צו וויינען זיך.

— האָט מיטלייד! — האָט זי אויסגערופען, פרובענדיג נאָכאַמאָל ווייכער מאַכען דאָס האַרץ פון פאָרוטשניק אַנדערסאָן. — איך בעשווער אייך, הער אַנדערסאָן, זייט נישט אזוי אַכזריות'דיג צו מיר, א שוואַכער פרוי.

אַנדערסאָן, וועלכער האָט זיך פריהער געהאַט אויפגעדרעהט, האָט זיך אויסגעדרעהט א בעטשפּילט נאָהנט פון איהר.

ער האָט נישט ערוואַרט, אַז ליאַראַ זאָל אזוי ברעכען איהר שטאָלץ און קומען צו איהם פּשוט בעטען רחמנות.

ער האָט געזעהן, אַז זי וועט פון איהם נישט אָפּלאָזען, אַז צווישען איהם און איהר איז אַלץ געענדיגט.

(פאָרטזעצונג קומט)

לאָדזער טאָגעבלאַט

№ 115

Lodzer Tageblatt

פון דער טעטיגקייט פון פערבאַנד פון יודישע פרויען-ספּאָרט-פעראיינען אין פוילען

וואַרשע, (יט"א) דער פערבאַנד פון יודישע פרויען-ספּאָרט-פעראיינען אין פוילען אָרגאַניזירט 5-טעגיגע פראָפּאַגאַנדע-קורסען פון ספּאָרט - שפּילען אין וואַרשע, לאָמזשע, שעדלעץ און פינסק.

די ערשטע פּראָווינציאַנעלע אָפּטייליונג פון דער ליגע צו פּראָפּאַגאַנדירען ייִדישע ערציהונג צווישען די יודישע פרויען איז אָרגאַניזירט געוואָרען אין לעמבערג. דער פערבאַנד וועט אָרגאַניזירען אַ צוויי-וועכענטליכען לאַגער פאַר אינסטרוקטאָרינס אין מיטען פון חודש יולי אין יזעפּאָוו ביי טאָמאַשאָוו מאַזאָוויעצק.

די צאָהל מיטגלידערינס פון פרויען-ספּאָרט-קלוב „עווא" אין וואַרשע דערגרייכט שוין ביז 500, דער פרויען-ספּאָרט-קלוב „דרור" איז געגרינדעט געוואָרען אין לוקאָוו ביי דער דאָרטיגער ביבליאָטעק. אין קראָקא איז אָרגאַניזירט געוואָרען אַ ספּאָרט-קרייז ביים „וויזא".

אויפרוף פון פעליקס וואַרבורג און פאָול בערוואַלד

וועגען הילף פאַר מזרח-אייראָפּעאישע יודען

נעו-יאָרק, (י.ט.אַ.) דער עהרען-פּרעזידענט פון „דזשאָינט" ה' פעל קס וואַרבורג און דער „דזשאָינט"-פּאָרזיצער ה' פאָול בערוואַלד האָבען עפנטליכט אַן אויפרוף צו דער יודישער עפנטליכקייט אין אַמעריקאַ. אין וועל כען עס ווערט צוו. אַנד. געזאָגט:

אין דער איצטיגער שווערער צייט בעטשט איין די יודישע פיהרער אין אויסלאַנד נישט אָפּצושטעלען די אַמעריקאַנער הילף פאַר אייראָפּאַ. הגם אין בעשיידענע פאָרמען מוזען מיר דאָך פאָרזעצען אונזער הילפס-אַרבייט. עס האַנדעלט זיך נישט נאָר וועגען הילפס-אַרבייט נאָר אויך וועגען מאָראַלישער ערמוטיגונג פון אייראָפּעאישען יודענטום.

ציוניסטישע צווישען ציוניסטען און קאָמוניסטען איז פראַנקפורט

בערלין (יטא) די לאָקאַלע אָפּטיילונג פון „נעזעד" און פּראָגראַמירט האָט צו פאָרזאַמלונג און דאָרטן אויסגעדיקט ספּקות וועגען אייגנלעכקייט פון דער קאָלאָניזאַציע אין ביר-בורשאַ.

נעזעד און געקומען צו אַ שאַרפן צוזאַמענשטויס צווישען די ציוניסטען און קאָמוניסטען. פאָלגענדע האָט אונטערגערוקט און צירקולירט אַ רזולוציע:

דער אָנגעזעהענער האָבען און דער דעקאָנאָמישער אויפשוואונג פון ביר-בורשאַ פאַרלאַנגען אַן צו שטיקען און נייען מיט איינענע ווי אויך אָנפערטרויטע וואָרע ווי Petite-reine Crêpe-de-Chine א.ז.וו. אַלעס לויט פּאַריזער און ווינער זשורנאַל. זאַוואַדזקאַ 27 בלייוויס.

פאָרשטעהער פון דער יודישער סטודענטענשאַפט איז קאָמיטעט פון אינטערנאַציאָנאַלע סטודענטען-אָרגאַניזאַציעס

פּאַריז, (י.ט.אַ.) אין דער 7-טער סעסיע פון „קאָמיטעט פון רעפּרעזענטאַנטען פון אינטערנאַציאָנאַלע סטודענטען-אָרגאַניזאַציעס, וואָס איז איצט פאָרגעקומען אין פּאַריז, האָבען זיך בעטייליגט אויך 3 יודישע דעלעגאַטען אין נאָמען פון וועלט-פערבאַנד פון יודישע סטודענטען: אַלעקסאַנדער טייך (וויען), יוסף האַנדעלסמאַן (פּאַריז) און פּרל. רענאַ פּויער פון פוילען. די סעסיע איז געווען הויפּטזעכליך געווידמעט דער סאָציאַלער פראַגע פון דער סטודענטשאַפט און איהר ראָל אויף פערשידענע געביטען פון פאָציעלען לעבען. די יודישע דעלעגאַטען האָבען זיך לעבאַפּט בעטייליגט אין דער דיסקוסיע איבער די רעפעראַטען, בעלייכטענדיג די לאַגע פון די יודישע סטודענטען אין פערשידענע לענדער.

אין אינפאָרמאַטיוו רעפעראַטען איז בעהאַנדעלט געוואָרען די טעטיגקייט פון וועלט-פערבאַנד פון יודישע סטודענטען, די ענטוויקלונג פון העברעאישען אוניווערזיטעט אין ירושלים און די אַרבייט פון יודישע סטודענטען אין דער לאַנדווירטשאַפט אין ארץ-ישראל.

די ביירגערשאַפטס-פראַגע אויף די יודען איז לעטלאַנד

ריגע, (י.ט.אַ.) אויף דער לעצטער זיצונג פון מיניסטאַרען-ראַט אין לעטלאַנד זענען בעטראַכט געוואָרען 10 ביטעס וועגען אָנערקענען די לעטלענדישע ביירגערשאַפט. איין ביטע איז ערלעדיגט געוואָרען פּאָזיטיוו, 9 ביטעס, וואָס זענען אַריינגעטראָגען געוואָרען דורך יודען, זענען אָפּגעוואָרפען געוואָרען.

די ביירגערשאַפטס - פראַגע געהערט בכלל צו די וויכטיגסטע פראַגען פאַר פיל יודען אין ריגע, וועלכע זענען געקומען פון רוסלאַנד אין מוזען אַלס „שטאַטסלאָזע" אויסשטעהן פערשידענע שווערינקייטען. הונדערטער יודען, וועלכע וואוינען אין לעטלאַנד איבער 10 יאָהר האָבען ביז-איצט נישט בעוויזען צו בעקומען די לעטלענדישע ביירגערשאַפט.

דער לעטלענדישער מיניסטאַרען-ראַט וועט אויף דער נאָהענסטער זיצונג בעראַכטען אַ רייהע ווייטערע ביטעס וועגען ביירגערשאַפט.

די רעגירונג זאָרגט פאַר פערבעסערן די לאַנד-ווירטשאַפטליכע מעטאָדען אין ארץ-ישראל

ירושלים, (י. ט. אַ.) די ארץ-ישראל-רעגירונג האָט איינגעלאַדען העכער 200 לאַנדווירטען און פרעסע-פאַרשטעהער אין דער לאַנדווירטשאַפטליכער עקספּערימענטאַל - סטאַציע פון דער רעגירונג אין ריכון.

די בעזוכער, דערונטער אויך פיל יודען, האָבען בעזוכט אַלע אייניריכטונגען פון דער סטאַציע.

נאָכדעם האָט דער הויך-קאָמיסאַר פאַר אַרטור וואוקאָפּ געהאַלטען אַ לענגערע רעדע וועגען פערבעסערן די מעטאָדען פון דער לאַנדווירטשאַפט און גערטנערייי אין ארץ-ישראל.

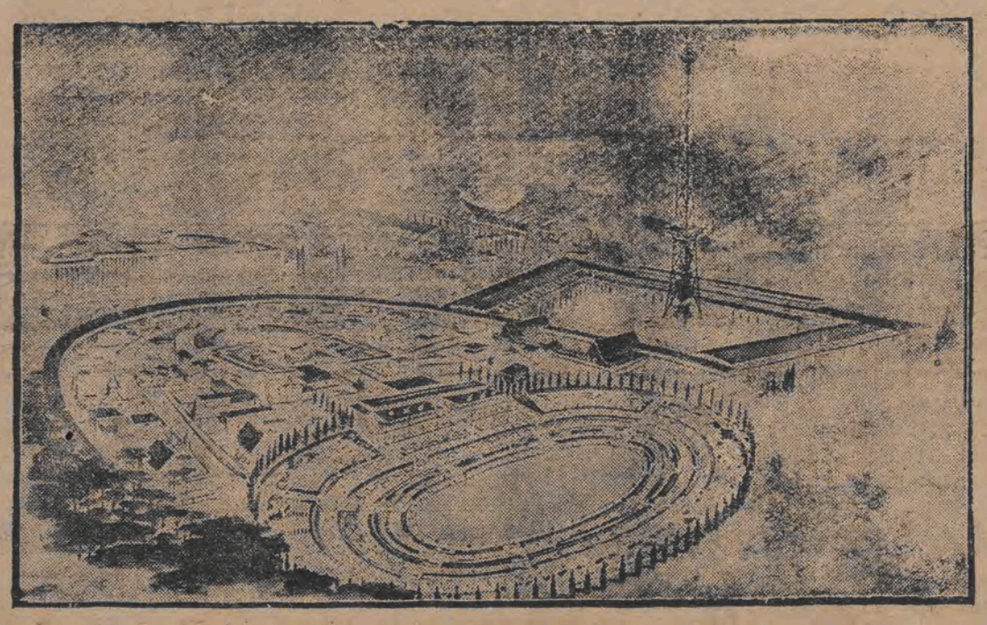

350-יאָהריגער יובילעאום פון דער ווירצבורגער אוניווערסיטעט

אין קייזערליכען זאַל אין ווירצבורג איז פאָרגעק מען אַ גרויסע פייערונג לכבוד דעם 350-יאָהריגען עגזיסטענץ פון דער ווירצבורגער אוניווערזיטעט.

„זון, לופט און אַ הויז פאַר אַלעמען".

אונטער דעם נאָמען איז געעפנט געוואָרען אין בערלין אַ גרויסע אויסשטעלונג פון מאָדערן-געפּוטע זומער-וואוינונגען פערזעהען מיט אַ טעראַסע-גאָרטען וואָס אין זיין מיט געפינט זיך אַ ספּאָרט-פּלאַץ.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
RAKIETA
Sienkiewicza 40.

היינט און ווייטערע טעג
זי ערשטע פילם-פּראָדוקציע פון 1932 יאָהר מיט אַנגאַ אַנדראַ אין דער שפּיץ
„א נאכט אין גן עדן"
בעמערקונג: מיר מאַכען אויפמערקזאַם, אַז דער אויבענדערמאַנטער פילם איז געוואָרען אויסגעשפּרטיגט אין 5-טען יאַנואַר 1932 און דאָס איז דער נייעסטער פילם פון קאַראָל לאַמאַש און אַנגאַ אַנדראַ און האָט נישט שייכות מיט די פאַריעהריגע פילם - פּראָדוקציע, וואָס איז שוין געשפּילט געוואָרען אין לאָדז.
אויסערן פּראָגראַם: פערשידענאַרטיג. - פּרייזען נאַרמאַלע. — אַפּאַראַטור „יוועזצרן עלעק זריק. — אַנהויב פון סעאַנסען: אין יואַבי-טען 4 נמ. שבת דיסטיג אין חגאות 12 מיטאָג.
אין די הויפּט-ראָלען:
Anna ONDRA
KAROL LAMA'C : רעזשיסער

דער שליסל פון גליק!
איז אַ לאָס, וואָס מען קויפט אין אַ גליקליכער קאָלעקטור דאָס איז ביי
KLUCZ DO SZCZĘŚCIA
ווייַנבערג
42 פּיעטריקאָווער 42
פּיליצ פּיעטריקאָווער 163
ביי אונז איז געסאָלען די פּרעמיע פון 100.000 זל. אויפ'ן נומער 89650 ווי אויך די 50.000 אויפ'ן נומער 115887.
קומט, איילט און קויפט!
די ציהונג קימט פאַר דעם 19 און 20 ד.ה.

Salon Nadja
Elegancja
די נייעסטע מאָדעלען צום זומער סעזאָן!
אין גרויסען אויסוואָהל עמפּעהלט
סאַלאָן „נאַדיאַ" נאַרוטאָוויטשאַ גאַס 7
ULICA NARUTOWICZA 7
מאַגאַזין פאַר קינדער-קאָנפעקציע, דאַמען-וועש און גאַלאַנטעריע
● סאָליד ● געשמאַקפול ● עלעגאַנט ● ביליג ●
בעקליידעט קינד און מוטער
SALON „NADJA", ulica Narutowicza 7.

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע
גרויסער אויסוואָהל
שפּאַציר-וואָגענס
אייזען - ניקעל
בעטען
מאַטראַצען
ספּרעזיזינאָווע "Palent"
ווייזמאַטשקעס
אַמעריקאַנער
צו בעקומען אין פאַבריקס-לאַגער
„DOBROPOL" Łódź, Piotrkowska 73 אין הויף

דרוקזאַכען
ווערען שנעל און פּראָמפּט.
אין דער פּינסטער אויפ'פיהרונג אויטגעפערטיגט
קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פּרייזען ווערען אין פערלויף פון 1 שעה געדרוקט און אויסגעקלעפּט אין דער גאַנצער שטאָט.
בוכדרוקעריי
ע. און מ. האַמבורסקי
פּיעטריקאָווער 16. טעל. 47-100
פאַכטער: מ. ב. ווייַן

2 שטובען מיט אַ קוך
ביליג, באַלד איבערצוגעבען
אַלעע 1. מאַי 23, וואוינונג 24.

קאָלערטע און ווייסע דאַמען-וועש
ROBOTA RĘCZNA
האַנד-אַרבייט
נעמט אָן צו שטיקען און נייען מיט איינענע ווי אויך אָנפערטרויטע וואָרע ווי Petite-reine Crêpe-de-Chine א.ז.וו. אַלעס לויט פּאַריזער און ווינער זשורנאַל. זאַוואַדזקאַ 27 בלייוויס.

אַ צימער
אין צענטרום פון דער פּיעטריקאָווער גאַס מיט עווענטועל אָהן טעלעפאָן זאָאַרט איבערצונעמען.
צו ערפאַהרען טעלעפ. 112-76 פון 3–2 נאָכמ.

אַלע דאַרפן וויסען
אַז די פירמע
פערדער, זגערזשער 7
לוטאַמיערסקאַ 2 און זגערזשער 20
איז די איינציגע קוועלע וואו מען קריגט אַמביליגסטען צו קויפען
דאַמען- און מענער-היטען
פון די נייעסטע פאַסאָנען און מאָדערנסטע קאָלירען, וואָס איז ספּעציעל צוגעגרייט געוואָרען אויף דעם קומענדיגען יום-טוב און גלייכצייטיג ווערט אָנגענומען צו איבערסאַסאַנירן מענער- און דאַמען-היטען פון גאָר אַלט אויף גענצליך נייע אין אַלעס צו ביליגע פּרייזען און רעיפלע בעהאַנדלונג. געדענקט די אַדרעסן

Dr. HALTRECHT
ספּעציאַל-אַרצט
פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעמט אָן פון 8–11 פריה, פון 12.30–1.30 נ"מ.
און פון 5 ביז 9 אָוו. זונטאָג פון 10 ביז 1 בייטאָג

אין אַ שאָכטעל - פאַבריק
ווערען געזוכט יונגלעך, וואָס האָבען שוין געאַרבייט אין סאַך. מעלדען זיך פּאָמאָרסקאַ 49 אין דער שאָכטעל-פאַבריק.

לאַנג- יעהריגער געריכטס-סעקרעטאַר
שרייבט און ערלעדיגט אַלערליי
ביטעס, אַנקלאַגעס און קלאַוולעס
ספּעציאַליסט אין מיליטער-ענינים ווי אויך אין שריי-בען ביטעס פאַר איינציגע שפּייזערס (אָפּיצאַנסטווע), שנעלער אויסקויף פון פּאַטענטען און רעגיסטראַציע-קאַרטען אויפ'ן יאָהר 1932
ב. מאַן, פּעטריקאָווער 10

דער מבין זאָגט:
יאָ, אָבער
„פּרימעראָס" - גומי
איז דאָך פיינער, זיכערער און געזונדער, פערלאַנגט אין איבעראַל אייגנעם אינטערעס
Primeros GUM..?

שלאָסעריי-אַרבייט פאַר
וואוינונג
געשעפט
פאַבריק
J. REDER
קאָנסטאַנטינער 13,
(ריג זאַכאַרניע).
פיהרט אויס נייליג

אַבאָנעמענטס-פּרייס: מיט אַ תודש אין פוילען 3 זלאָטיס, אין פרענקרייך און בעלגיען—20 פראַנק, אין אַנדערע לענדער 1.25
אַנאָנסען-פּרייס: פאַר אַ מילימעטער-שורה פאַר'ן טעקסט 16 גר. פריסאָג 24 גר., אין טעקסט 40 גר. פריסאָג 60 גר. נאָכן טעקסט 32 גר. פריסאָג 48 גר.

Elektryczna E. i M. Hamburskich. Łódź, Piotrkowska 16. Oziertawca

Odpowiedzialny Red.-wydawca